

Lovforslag nr. L 186. Fremsat den 9. maj 2008 af justitsministeren (Lene Espersen)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven

(Strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1260 af 23. oktober 2007, som ændret ved lov nr. 316 af 30. april 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 222, *stk. 2*, ændres »forskaffet« til: »skaffet«.

2. I § 222 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Ved fastsættelse af straffen efter *stk. 1* og *stk. 2, 1. led*, skal det indgå som en skærpelse omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.«

§ 2

Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

§ 3

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. Loven kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvis i kraft for Færøerne med de ændringer, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	6478
2. Gældende ret	6478
2.1. Oversigt	6478
2.2. Straffelovens § 216	6479
2.3. Straffelovens § 222	6480
3. Lovforslagets udformning	6480
4. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige	6484
5. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.	6484
6. De administrative konsekvenser for borgerne	6484
7. De miljømæssige konsekvenser	6484
8. Forholdet til EU-retten	6484
9. Hørte myndigheder mv.	6484
10. Sammenfattende skema	6485

1. Indledning

Det foreslås at indsætte en bestemmelse i straffeloven, hvorefter det ved udmåling af straffen for overtrædelse af straffelovens § 222 om samleje med børn under 15 år skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed. Det foreslås, at bestemmelsen skal gælde tilsvarende ved anden kønslig omgængelse end samleje (§ 222, jf. §§ 224 og 225).

Med den foreslåede bestemmelse tilsigtes, at seksuelle overgreb mod børn, når der foreligger den nævnte form for udnyttelse, skal straffes lige så strengt som voldtægt, selv om det ikke har været nødvendigt at anvende vold eller trusler om vold for at få barnet til at underkaste sig overgrebet.

Lovforslaget bygger på Straffelovrådets udtalelse af april 2008 om strafniveaueet i sager om seksuelt misbrug af børn (herefter kaldet udtalelsen). Udtalelsen er medtaget som bilag 2 til lovforslaget.

2. Gældende ret

2.1. Oversigt

Straffeloven indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af (bl.a.) børn mod seksuelle krænkelse. Det drejer sig bl.a. om følgende bestemmelser:

Efter straffelovens § 216, stk. 1, straffes for voldtægt den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trusel om vold. Straffen er fængsel indtil 8 år. Har voldtægten haft en særlig farlig karakter, eller foreligger der i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år, jf. § 216, stk. 2 (jf. i øvrigt nærmere om § 216 nedenfor under pkt. 2.2).

Den, der har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år efter straffelovens § 222, stk. 1. Har barnet været under 12 år, eller har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år, jf. § 222, stk. 2 (jf. i øvrigt nærmere om § 222 nedenfor under pkt. 2.3).

Efter straffelovens § 210, stk. 1, straffes med fængsel indtil 6 år den, der har samleje med en slægtning i nedstigende linje. Efter § 210, stk. 2, straffes med fængsel indtil 2 år den, der har samleje med sin broder eller søster. Straffen kan bortfalde for den, der ikke er fyldt 18 år.

Efter straffelovens § 219 straffes med fængsel indtil 4 år den, der er ansat eller er tilsynsførende ved (bl.a.) børne- eller ungdomshjem, hvis den pågældende har samleje med nogen, der er optaget i institutionen.

Efter straffelovens § 223, stk. 1, straffes med fængsel indtil 4 år den, som har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse. Den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje, straffes efter § 223, stk. 2, ligeledes med fængsel indtil 4 år.

Efter straffelovens § 232 straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år den, der ved uterligt forhold krænker blufærdigheden eller giver offentlig forargelse.

De nævnte bestemmelser i straffelovens §§ 216, 219, 222 og 223 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje, herunder anden kønslig omgængelse med en person af samme køn, jf. straffelovens §§ 224 og 225.

2.2. Straffelovens § 216

2.2.1. Straffelovens § 216 fik sin gældende ordlyd ved lov nr. 256 af 27. maj 1981, idet strafferammerne på daværende tidspunkt dog var fængsel indtil 6 år (stk. 1) henholdsvis 10 år (stk. 2). Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpeelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel m.v.), blev strafferammerne hævet til fængsel indtil 8 år henholdsvis 12 år. Der henvises til Folketingstidende 2001-02 (2. samling), Tillæg A, side 2925 (lovforslag nr. L 118).

2.2.2. Som det fremgår af Straffelovrådets udtalelse, har forhøjelsen af strafferammerne i 2002 i retspraksis medført en skærpeelse af strafniveaet. Normalstraffen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet voldtægt udgør nu omkring 2 år og 6 måneders fængsel i sager om *overfaldsvoldtægt*, dvs. voldtægt mod en person, som gerningsmanden ikke kender eller kun har et yderst perifert kendskab til, og hvor der ikke forud for voldtægten har været samvær mellem forurettede og gerningsmanden.

Er der tale om såkaldt *kontaktvoldtægt*, dvs. voldtægt, hvor parterne umiddelbart forinden har været sammen på en måde, som kunne være optakten til en (frivillig) seksuel kontakt, eller hvor parterne kender hinanden i forvejen, udgør normalstraffen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet voldtægt fra omkring 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel, hvis der ikke er anvendt betydelig vold. Normalstraffen for et enkeltstående tilfælde af såkaldt *parvoldtægt*, dvs. voldtægt mod en nuværende seksualpartner og voldtægt mod en tidligere seksualpartner, hvis forholdet er ophørt inden for et kortere tidsrum forud for voldtægten, udgør fra omkring 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 8 måneders fængsel.

Hvis der er tale om forsøg på voldtægt, udgør normalstraffen for et enkeltstående tilfælde fra 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel for overfaldsvoldtægt og kontaktvoldtægt og 1 år og 6 måneders fængsel for parvoldtægt.

2.2.3. Er der som led i voldtægten udøvet betydelig vold, udmåles efter retspraksis en skærpet straf. Det samme gælder, hvis voldtægten f.eks. har strakt sig over længere tid eller er begået af flere gerningsmænd (gruppevoldtægt). Som et eksempel herpå kan nævnes Højesterets dom af 18. juni 2004 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2004, side 2371), hvor de to tiltalte hver blev idømt 3 års fængsel for sammen med to medgerningsmænd at have kørt forurettede til en skov, hvor de over en periode på ca. 2 timer ved vold og trusler om vold tiltvang sig samleje og anden kønslig omgængelse (analt og oralt samleje).

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslag nr. L 118, afsnit 2.1.3 (jf. ovenfor under pkt. 2.2.1), at det bør tillægges øget vægt i skærpende retning, hvis der er tale om voldtægt begået mod et barn. Der udmåles i retspraksis en skærpet straf i sådanne sager, jf. i øvrigt nærmere nedenfor under pkt. 2.3.3.

Har en person begået flere forhold, udmåles ligeledes en straf, som er højere end de ovennævnte normalstraffe for et enkeltstående forhold. Som et eksempel kan nævnes Højesterets dom af 6. februar 2006 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2006, side 1407), hvor tiltalte blev idømt 6 års fængsel for tre tilfælde af overfaldsvoldtægt, hvoraf det ene blev henført under straffelovens § 216, stk. 2 (voldtægt af særlig farlig karakter). Forholdene var begået mod den samme kvinde i løbet af omkring en time, og tiltalte havde under forløbet bl.a. slået forurettede i hovedet med en flaske og truet hende med en kniv. Som et andet eksempel kan nævnes Østre Landsrets dom af 9. august 2004 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2004, side 2839), hvor tiltalte blev idømt 2 år og 6 måneders

fængsel for parvoldtægt ved bl.a. to gange inden for en uge at have rettet henvendelse til en tidligere kæreste på hendes bopæl, hvor han ved vold og trusler om vold tiltvang sig vaginalt og analt samleje.

2.3. Straffelovens § 222

2.3.1. Straffelovens § 222 fik (ligesom § 216, jf. pkt. 2.2 ovenfor) sin gældende ordlyd ved lov nr. 256 af 27. maj 1981, idet strafferammerne på daværende tidspunkt dog var fængsel indtil 6 år (stk. 1) henholdsvis 10 år (stk. 2). Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven blev strafferammerne hævet til fængsel indtil 8 år henholdsvis 12 år.

2.3.2. Overgreb omfattet af straffelovens § 222, jf. §§ 224 og 225, er meget forskelligartede og varierer fra anden kønslig omgængelse end samleje i kæreste-forhold, f.eks. et seksuelt forhold mellem en 16-årig dreng og en 14-årig pige, til voksne persons længerevarende og meget grove misbrug af mindre børn.

Til illustration af retspraksis for så vidt angår sager om et enkeltstående tilfælde af samleje med et barn under 15 år kan nævnes Vestre Landsrets dom af 13. februar 2006 (utrykt), hvor tiltalte blev idømt 1 års fængsel for at have haft et samleje med sit 10-årige barnebarn. Tiltalte havde vist forurettede nogle gaver, som hun og hendes lillebror ville få, hvis hun medvirkede til seksuelt samvær. Tiltalte havde herefter taget pigens tøj af og flere gange helt eller delvist indført sit lem i hendes skede, ligesom tiltalte lavede samlejevælgelser, mens han pressede sit lem mod pigens kønsdele.

2.3.3. I tilfælde, hvor samlejet med barnet er opnået under anvendelse af vold eller trussel om vold (voldtægt), udmåles en skærpet straf, jf. ovenfor under pkt. 2.2.3 om forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002.

Der udmåles ligeledes en skærpet straf i tilfælde, hvor gerningsmanden har begået flere forhold, herunder hvor gerningsmanden over længere tid mere systematisk har misbrugt barnet. Som et eksempel herpå kan nævnes Østre Landsrets dom af 20. september 2006 (gengivet i Tidsskrift for Kriminalret 2006, side 786), hvor tiltalte blev idømt 6 års fængsel for bl.a. talrige gange at have haft samleje og anden kønslig omgængelse end samleje (berøring af forurettedes kønsdele mv.) med sin steddatter fra hun var 9 år til 15 år, herunder i visse tilfælde mod betaling. Som et andet særligt groft eksempel kan nævnes Sønderborg Rets dom af 20. februar 2007 (utrykt), hvor tiltalte blev idømt 10 års fængsel for jævnligt at have haft anden kønslig omgængelse end samleje med sin datter fra hun var 2 år til hun var 11 år, og for i en periode på

ca. 6 måneder at have haft samleje med hende ca. hver 14. dag, mens hun var 10-11 år. Tiltalte havde endvidere i en periode på omkring 4 måneder ladet en række andre mænd have samleje og anden kønslig omgængelse med datteren.

3. Lovforslagets udformning

3.1. Straffelovrådet har navnlig overvejet, i hvilket omfang seksuelle overgreb mod børn under 15 år uden brug af vold eller trussel om vold, jf. straffelovens § 222, strafmæssigt bør sidestilles med voldtægt mod voksne, jf. straffelovens § 216. I forbindelse hermed har Straffelovrådet undersøgt det gældende strafniveau og på grundlag heraf overvejet, om der er behov for lovgivningsmæssige tiltag for at sikre parallelitet i strafudmålingen i relevante sager.

3.2. Straffelovrådet bemærker, at strafferammerne efter straffelovens § 222 svarer til strafferammerne efter straffelovens § 216, men at en række forhold gør en mere generel sidestilling med hensyn til strafværdigheden af de enkelte tilfælde vanskelig. For det første indgår der i sager om straffelovens § 222 meget forskelligartede omstændigheder, der har betydning for strafudmålingen, idet sagerne bl.a. spænder fra anden kønslig omgængelse i kæresteforhold (f.eks. gensidig onani mellem en 16-årig dreng og en 14-årig pige) til voksnes længerevarende og meget grove misbrug af små børn. Sagerne er endvidere meget forskellige i forhold til misbrugets karakter og varighed, antallet af overgreb, forurettedes alder, antallet af forurettede, eventuel anvendelse af tvang eller pression samt forholdet mellem tiltalte og forurettede, herunder om der f.eks. består et særligt tillids- eller afhængighedsforhold.

Dernæst må man efter Straffelovrådets opfattelse være opmærksom på, at strafudmålingen i voldtægts-sager (straffelovens § 216) og sager om anden kønslig omgængelse end samleje under anvendelse af vold eller trussel om vold (straffelovens § 216, jf. §§ 224 og 225) i nedadgående retning kan være præget af, at der eventuelt har været en forudgående kontakt mellem gerningsmand og forurettede, som kunne være optakten til en normal (frivillig) seksuel kontakt. Dette vil ikke være tilfældet i sager om samleje med et mindre barn (straffelovens § 222).

Omvendt kan visse overgreb mod børn efter Straffelovrådets opfattelse efter deres karakter kun i mindre grad sidestilles med overgreb begået ved brug af vold eller trusler om vold, f.eks. hvor krænkelsen består i, at gerningsmanden uden tvang eller trusler og uden forsæt til et videregående seksuelt forhold har

F. t. l. vedr. straffeloven

overtalt barnet til kortvarigt at beføle gerningsmandens blottede lem.

Straffelovrådet finder imidlertid, at der ud fra en vurdering af strafværdigheden af de krænkelse, der er omfattet af henholdsvis straffelovens § 222 og § 216, jf. §§ 224 og 225, kan være grundlag for ved strafudmålingen at sidestille seksuelle overgreb mod mindreårige med voldtægt (mod voksne) i tilfælde, hvor voksnes samleje mv. med børn under 15 år må antages at være opnået ved en udnyttelse af den voksnes fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet.

I tilfælde, hvor en voksen f.eks. opnår vaginalt eller analt samleje med et barn, vil det således efter Straffelovrådets opfattelse ofte ikke være nødvendigt for gerningsmanden at anvende tvang eller trusler eller konkret at skræmme barnet til at underkaste sig det seksuelle overgreb, idet gerningsmandens fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet og eventuelt barnets manglende forståelse af overgrebet gør det muligt for gerningsmanden at gennemføre de strafbare forhold uden at anvende vold (f.eks. i form af fastholdelse) eller trusler om vold.

Straffelovrådet finder, at den forurettedes unge alder sammen med det forhold, at gerningsmanden har udnyttet sin fysiske og psykiske overlegenhed til at få barnet til at underkaste sig overgrebet, uden at det har været nødvendigt at anvende vold eller trusler om vold, kan siges at »opveje«, at der ikke som i voldtægtsagerne er anvendt vold eller trusler herom, således at strafniveauet i sådanne sager bør være det samme, hvis sagerne i øvrigt er sammenlignelige.

Straffelovrådet bemærker, at straffelovens § 222 også omfatter tilfælde, hvor gerningsmanden ikke kan siges at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed for at skaffe sig samleje (eller anden kønslig omgængelse, jf. straffelovens §§ 224 og 225). Det drejer sig bl.a. om tilfælde af kæreste- eller kærestelignende forhold mellem unge og tilfælde, hvor unge udforsker deres seksualitet, f.eks. hvor en 16-årig ung mand eller kvinde har samleje eller andet seksuelt samkvem med sin 14-årige kæreste, der frivilligt er gået med hertil, eller hvor en 17-årig ung mand eller kvinde har gensidig oralsex med en 14-årig kammerat, som selv har taget initiativ til dette.

Straffelovrådet finder, at der som udgangspunkt vil være grundlag for at sidestille sager om samleje med børn (straffelovens § 222) med sager om voldtægt mod voksne (straffelovens § 216), når barnet har været op til 10-11 år. I sådanne sager indebærer forurettedes alder således efter rådets opfattelse normalt i sig selv, at f.eks. et vaginalt eller analt samleje med et

barn må anses for at være opnået gennem udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil der efter omstændighederne også kunne være grundlag for at sidestille sager om samleje med børn i alderen 12-14 år med sager om voldtægt mod voksne, men i forhold til overgreb mod børn i denne aldersgruppe vil det efter rådets opfattelse i højere grad end ved overgreb mod mindre børn bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden kan anses for at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed.

Der henvises i øvrigt til udtalelsen side 16-19.

3.3. Til brug for Straffelovrådets overvejelser har Rigsadvokaten udarbejdet et notat med en redegørelse for retspraksis vedrørende sager om samleje med børn under 15 år og sager om kontaktvoldtægt.

På baggrund af Rigsadvokatens redegørelse bemærker Straffelovrådet, at der er sket en skærpelse af det strafniveau, der var gældende forud for ændringen i 2002 af bl.a. straffelovens §§ 216 og 222. Straffelovrådet anfører samtidig, at det ud fra de foreliggende domme er vanskeligt præcist at vurdere, om der efter gældende udmålingspraksis fuldt ud er parallelitet i strafniveauet imellem de ovenfor omtalte sager.

Straffelovrådet finder på den baggrund, at der kan være anledning til at sikre paralleliteten i strafniveauet ved en lovbestemmelse om strafudmålingen i sager, hvor den voksne har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed i forhold til barnet.

Der henvises i øvrigt til udtalelsen side 19-21.

3.4. Straffelovrådet har overvejet, om paralleliteten i strafudmålingen i de relevante sager om overtrædelse af straffelovens § 222 og § 216, jf. §§ 224 og 225, bør sikres ved at supplere bestemmelsen i straffelovens § 81 om de almindelige strafskaerpelsesgrunde.

Straffelovrådet finder det imidlertid ikke naturligt at placere en bestemmelse om strafskaerpende omstændigheder, der specifikt tager sigte på (visse) overtrædelser af straffelovens § 222, blandt de almindelige strafskaerpelsesgrunde i straffelovens § 81. Bestemmelsen i § 81 gælder således som udgangspunkt i forhold til alle straffesager uafhængigt af, hvilken straffebestemmelse der er overtrådt i den konkrete sag.

Straffelovrådet har endvidere overvejet den mulighed at forhøje strafferammen i straffelovens § 222 for derved at lægge op til en skærpet strafudmåling, hvis gerningsmanden har opnået samleje (eller anden kønslig omgængelse end samleje, jf. §§ 224 og 225)

ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed. Straffelovrådet finder imidlertid, at den gældende strafferamme på henholdsvis fængsel i 8 år (jf. stk. 1 om samleje med børn under 15 år) og fængsel i 12 år (jf. stk. 2 om samleje med børn under 12 år) giver fuldt tilstrækkelig mulighed for at udmåle skærpede straffe i de omhandlede sager om seksuelle overgreb mod børn, og desuden svarer de gældende strafferammer i straffelovens § 222 til strafferammerne efter straffelovens § 216.

Straffelovrådet foreslår i stedet, at der føjes en ny bestemmelse til straffelovens § 222, hvorefter det ved strafudmålingen skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har opnået samlejet med barnet (eller anden kønslig omgængelse end samleje) ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed.

Straffelovrådet finder, at en sådan strafskærpselsbestemmelse bør finde anvendelse både i de tilfælde, der er omhandlet i straffelovens § 222, stk. 1 (barn under 15 år), og i de tilfælde, der er omhandlet i straffelovens § 222, stk. 2, 1. led (barn under 12 år). Derimod er der ikke behov for, at den skal omfatte tilfælde som nævnt i § 222, stk. 2, 2. led, idet denne del af bestemmelsen specifikt omhandler den grove form for udnyttelse af en fysisk/psykisk overlegenhed, som ligger i, at der anvendes tvang eller trusler over for barnet.

Der henvises i øvrigt til udtalelsen side 21-22.

3.5. Ved afgørelsen af, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at skaffe sig samleje (eller anden kønslig omgængelse) med et barn under 15 år, bør der efter Straffelovrådets opfattelse navnlig lægges vægt på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede, herunder om forurettede er et mindre barn. Endvidere bør det bl.a. indgå, om forurettede som følge af en særlig familiemæssig eller anden tilknytning til gerningsmanden har haft vanskeligt ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet. Det bør tillige indgå, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativ til overgrebet.

Som anført ovenfor under pkt. 3.2 vil der efter Straffelovrådets opfattelse være grundlag for normalt at lægge til grund, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed, hvis der er tale om overgreb mod et barn i alderen op til 10-11 år. I sådanne sager indebærer forurettedes alder således normalt i sig selv, at et samleje må anses for at være opnået gennem udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Denne formodning vil være

stærkere, jo yngre barnet er, og jo mere indgribende overgrebet er.

I forhold til børn i alderen 12-14 år vil det som anført i højere grad end i forhold til mindre børn bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed. Det vil efter Straffelovrådets opfattelse f.eks. kunne tale imod, at der har været tale om en sådan udnyttelse, at gerningsmanden er relativt ung og uerfaren, mens forurettede er lige under 15 år og eventuelt selv har taget initiativet til den seksuelle handling. Der vil også kunne tænkes tilfælde, hvor gerningsmanden er noget ældre end forurettede, men hvor omstændighederne trods den større aldersforskel taler imod at anse et samleje for opnået ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor et barn, der er lige under 15 år, frivilligt opsøger en 40-årig prostitueret og har samleje med denne.

Der henvises i øvrigt til udtalelsen side 22-23.

3.6. Om tilfælde omfattet af straffelovens § 222, jf. § 224 eller § 225, hvor der ikke er tale om samleje, og heller ikke er tale om anden kønslig omgængelse af stor lighed med samleje, bemærker Straffelovrådet, at for så vidt angår forhold af mindre indgribende karakter grænser tilfældegruppen til blufærdighedskrænkelser, jf. straffelovens § 232 (f.eks. blufærdighedskrænkelser i form af kortvarig berøring af barnets kønsorganer under fællesbadning), og for så vidt angår forhold af mere indgribende karakter grænser tilfældegruppen til situationer, hvor gerningsmanden har forsøgt at skaffe sig samleje, jf. straffelovens § 222, jf. § 21.

Da der således er tale om forhold af meget forskellig grovhed, må det efter Straffelovrådets opfattelse i videre omfang end ved samleje bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden i det enkelte tilfælde kan antages at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed. Det er imidlertid Straffelovrådets opfattelse, at det taler mere for at anse forholdet for begået ved udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed, både jo yngre barnet er, og jo mere indgribende overgrebet er.

Straffelovrådet anfører, at det forhold, at en voksen har opnået seksuelt samkvem med et barn under 15 år ved at tilbyde enten penge eller naturalier, ikke i sig selv udelukker, at der kan foreligge en udnyttelse af en (fysisk eller) psykisk overlegenhed. Rådet henviser som eksempel til Højesterets dom af 26. oktober 2006 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2007, side 254), hvor tiltalte blev dømt for bl.a. at have opnået analt og

oralt samleje med drenge på 10-12 år ved at tilbyde dem at få lov at køre på en motocrossmaskine mv. som »modydelse«.

Ud over sådanne tilfælde vil der efter Straffelovrådets opfattelse efter omstændighederne også kunne være tale om, at gerningsmanden har udnyttet en psykisk overlegenhed, hvis den pågældende f.eks. har bygget et nært og tillidsfuldt forhold til et mindreårigt barn med det formål at skabe en let adgang til at kunne lokke eller overtale barnet til seksuelt samkvem. Det gælder uanset, om der samtidig måtte foreligge forførelse af den karakter, der omfattes af straffelovens § 223, stk. 2 (således at der i givet fald vil kunne straffes efter både § 222 og § 223, stk. 2).

Der henvises i øvrigt til udtalelsen side 23-24.

3.7. Straffelovrådet har overvejet, hvordan den foreslåede bestemmelse om strafskærpende omstændigheder fremover bør bruges ved strafudmålingen.

For så vidt angår forsøg på eller fuldbyrdet samleje eller anden kønslig omgængelse af stor lighed med samleje, bør de generelle udgangspunkter efter Straffelovrådets opfattelse være følgende:

Straffen for et fuldbyrdet samleje med børn i alderen *op til 10-14 år* bør i de tilfælde, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse, efter rådets opfattelse som udgangspunkt ligge på et niveau svarende til normalstraffen for fuldbyrdet kontaktvoldtægt (dvs. i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel for et enkeltstående forhold). Er der tale om et enkeltstående forsøg på samleje, bør straffen tilsvarende ligge på niveau med normalstraffen for forsøg på kontaktvoldtægt (dvs. i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel for et enkeltstående forhold).

Hvis et tilsvarende overgreb er begået over for et noget mindre barn – i alderen *op til 8-9 år* – vil der normalt være tale om et offer, som i særlig grad kan have vanskeligt ved at sige fra over for gerningsmanden, og straffen for et fuldbyrdet samleje bør i så fald ligge noget over niveauet, som er nævnt ovenfor. Straffen bør efter rådets opfattelse i sådanne tilfælde som udgangspunkt være omkring 2 år og 6 måneders fængsel for et enkeltstående forhold. Er der tale om et enkeltstående forsøg på samleje, bør straffen ligge i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel. De angivne strafniveauer svarer til niveauerne for fuldbyrdet overfaldsvoldtægt henholdsvis forsøg herpå, jf. herved ovenfor under pkt. 2.2.

For så vidt angår tilfælde omfattet af straffelovens § 222, jf. § 224 eller § 225, hvor der hverken er tale om forsøg på eller fuldbyrdet samleje eller om anden

kønslig omgængelse af stor lighed med samleje, bør der efter Straffelovrådets opfattelse fortsat være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling. Rådet henviser navnlig til, at denne tilfældegruppe omfatter forhold, hvor gerningsmanden ikke har haft forsæt til at gennemføre et samleje. Endvidere spænder forholdene vidt med hensyn til, hvor intensivt et overgreb der er tale om, og dette bør som hidtil komme til udtryk i strafudmålingen. Der bør således efter rådets opfattelse normalt udmåles en forholdsmæssig mindre straf end anført ovenfor med hensyn til forsøg på eller fuldbyrdet samleje eller anden kønslig omgængelse af stor lighed med samleje.

Straffelovrådet bemærker, at de angivne strafpositioner alene udgør generelle udgangspunkter, idet strafudmålingen i sager om straffelovens § 222 og § 222, jf. § 224 eller § 225, som hidtil bør bero på domstolens konkrete vurdering af sagens omstændigheder, således at de angivne udgangspunkter vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der konkret foreligger yderligere skærpende eller formildende omstændigheder.

Det bør efter rådets opfattelse bl.a. indgå som en yderligere skærpende omstændighed, hvis overgrebet har været af særlig ydmygende eller nedværdigende karakter.

Rådet bemærker også, at straffen efter omstændighederne vil være væsentligt højere i andre tilfælde, hvor der er tale om gentagne overgreb, herunder over en længere periode. Det forhold, at et overgreb er begået af flere gerningsmænd i forening, eller at der er tale om et mere systematisk misbrug, bør ligesom efter gældende retspraksis tillægges en særlig vægt i skærpende retning og medføre højere straffe af flere års varighed.

Det bør efter rådets opfattelse generelt indgå som en formildende omstændighed, at gerningsmanden er relativ ung og uerfaren. Der bør i formildende retning f.eks. også lægges vægt på, at forholdet befinder sig i grænseområdet mellem anden kønslig omgængelse (straffelovens § 222, jf. § 224 eller § 225) og blufærdighedskrænkelser (§ 232).

Der henvises i øvrigt til udtalelsen side 24-26.

3.8. Justitsministeriet er enig med Straffelovrådet i, at der i en række tilfælde er grundlag for med hensyn til strafudmålingen at sidestille sager om samleje med børn under 15 år, jf. straffelovens § 222, med sager om voldtægt (mod voksne), jf. straffelovens § 216, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler om vold som middel til at opnå samleje med barnet. Har der været tale om voldtægt af et barn, vil straffen være

strengere end ved en i øvrigt tilsvarende voldtægt begået mod en voksen. Har der ikke været tale om voldtægt, men om udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed uden brug af vold eller trusler, er Justitsministeriet enig i, at straffen i sager, der i øvrigt er sammenlignelige, ikke bør være lavere end ved voldtægt begået mod en voksen. Justitsministeriet kan således tilslutte sig, at den udnyttelse, der har været tale om, sammen med ofrets alder ved strafudmålingen bør »opveje«, at der ikke er anvendt vold (herunder fastholdelse) eller trusler om vold.

Justitsministeriet er også enig i, at sager om anden kønslig omgængelse end samleje med børn under 15 år (§ 222, jf. § 224 eller § 225) under tilsvarende omstændigheder bør sidestilles med sager om anden kønslig omgængelse end samleje begået mod voksne under anvendelse af vold eller trussel om vold (§ 216, jf. § 224 eller § 225).

Justitsministeriet kan tilslutte sig Straffelovrådets forslag om en strafskærpselsesbestemmelse i straffelovens § 222, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Straffelovrådet anfører, at straffen for et enkelt samleje med et barn i alderen 10-14 år, der er opnået ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, bør ligge på niveau med normalstraffen for et enkelt tilfælde af kontaktvoldtægt mod en voksen, mens straffen efter rådets opfattelse bør ligge på niveau med den lidt strengere normalstraf for et enkelt tilfælde af overfaldsvoldtægt, hvis barnet er under 10 år. Under hensyn til overgrebets karakter i de omhandlede tilfælde, hvor samleje mv. med et barn er opnået ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, og hvor barnet derfor må antages normalt at have særligt svært ved at sige fra over for gerningsmanden, finder Justitsministeriet imidlertid, at straffen for et fuldbyrdet samleje med et barn under 15 år i de pågældende tilfælde normalt bør ligge på niveau med normalstraffen for overfaldsvoldtægt uanset barnets alder.

Det forudsættes således med lovforslaget, at straffen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet samleje med et barn under 15 år som udgangspunkt bør være omkring 2 år og 6 måneders fængsel, når samlejet er opnået ved udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed. Er der alene tale om forsøg, bør straffen for et enkeltstående tilfælde normalt ligge fra 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel, svarende til normalstraffen for et forsøg på overfaldsvoldtægt.

Er der ikke tale om samleje, men alene om anden kønslig omgængelse end samleje, jf. straffelovens §§

224 og 225, forudsættes straffen for et enkeltstående tilfælde tilsvarende forhøjet, idet der her som anført af Straffelovrådet fortsat bør være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling.

Det er væsentligt at fremhæve, at de anførte strafpositioner alene vedrører enkeltstående tilfælde af seksuelle overgreb mod børn, og at straffen som anført af Straffelovrådet som hidtil efter omstændighederne vil være langt højere i tilfælde, hvor gerningsmanden har begået flere eller særligt grove forhold, herunder hvor der er tale om mere vedvarende overgreb eller overgreb af særligt krænkende karakter.

Som anført af Straffelovrådet er de angivne strafpositioner alene generelle udgangspunkter. Strafudmålingen i de enkelte sager vil fortsat bero på domstolens konkrete vurdering af alle sagens omstændigheder, og de angivne strafpositioner vil således kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der foreligger yderligere skærpende henholdsvis formildende konkrete omstændigheder.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2 (forslag til straffelovens § 222, stk. 3), og bemærkningerne hertil.

4. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Henset til det samlede antal sager, der behandles af justitsvæsenet, skønnes den foreslåede strafskærpselsesbestemmelse ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

5. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

6. De administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

7. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder mv.

Straffelovrådets udtalelse om straffeansvaret i sager om seksuelt misbrug af børn har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, For-

eningen af Offentlige Anklagere, Rigspolitiet, Politiforbundet i Danmark, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Advokatrådet, Landsforeningen af beskikede advokater, Institut for Menneskerettigheder, Rets-

sikkerhedsfonden, Dansk Retspolitisk Forening, Børns Vilkår, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd og Red Barnet.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindredgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I bilag 1 til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de nugældende regler.

Til § 1

Til nr. 1 (§ 222, stk. 2)

Der er alene tale om en redaktionel ændring, og der er således ikke tilsigtet en ændring af anvendelsesområdet for § 222, stk. 2.

Til nr. 2 (§ 222, stk. 3)

Det foreslås, at der i straffelovens § 222 om samleje med et barn under 15 år som nyt *stk. 3* indsættes en særlig strafudmålingsbestemmelse, som indebærer, at det ved udmålingen af straf efter straffelovens § 222 skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har opnået samlejet ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed i forhold til barnet.

Den foreslåede bestemmelse omfatter tilfælde, hvor gerningsmanden ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed har formået at få et barn til at underkaste sig det seksuelle overgreb, uden at det har været nødvendigt at anvende vold eller trussel om vold over for barnet.

Efter forslaget finder bestemmelsen anvendelse i de tilfælde, der er omhandlet i straffelovens § 222, stk. 1 (om samleje med barn under 15 år), og i de tilfælde,

der er omhandlet i straffelovens § 222, stk. 2, 1. led (om samleje med barn under 12 år). Den foreslåede bestemmelse henviser ikke til tilfælde omfattet af straffelovens § 222, stk. 2, 2. led (om samleje opnået ved anvendelse af tvang eller trusler), idet det forudsættes, at straffen for denne specifikke form for udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed som hidtil vil være skærpet.

Hvorvidt gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed vil bero på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, idet der bl.a. bør lægges vægt på barnets alder og på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede. Endvidere bør det bl.a. indgå, om forurettede som følge af en særlig familiemæssig eller anden tilknytning til gerningsmanden har haft vanskeligt ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet. Det bør tillige indgå, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativ til overgrebet.

Hvis der er tale om et mindre barn, dvs. i alderen op til 10-11 år, vil der være en formodning for, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå (eller forsøge at opnå) samlejet med barnet, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Formodningen vil være stærkere, jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er. Hvis barnet er i alderen 12-14 år vil det i højere grad end for de mindre børn bero på en individuel vurdering af den

enkelte sags omstændigheder, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en sådan overlegenhed.

Den foreslåede bestemmelse vil bl.a. kunne finde anvendelse, hvor en voksen f.eks. har opbygget et særligt tillidsforhold mellem sig og barnet og på den måde skabt en situation, hvor barnet kan have særligt vanskeligt ved at sige fra over for den voksne. Det vil bl.a. kunne være tilfældet, hvor gerningsmanden er nært beslægtet med barnet, eller hvor gerningsmanden fungerer som idrætsleder mv.

Udnyttelse af en psykisk overlegenhed vil bl.a. også kunne foreligge i tilfælde, hvor en voksen person uden tvang eller trusler har opnået samleje med et barn ved at lokke med forskellige former for gaver, underholdning eller lignende som »modydelse« for et seksuelt samkvem.

For så vidt angår tilfælde omfattet af straffelovens § 222 (stk. 1, eller stk. 2, 1. led), jf. § 224 eller § 225, hvor der ikke er tale om anden kønslig omgængelse af stor lighed med samleje, vil det ligeledes bero på en konkret vurdering af den enkelte sags omstændighe-

der, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå seksuelt samkvem med barnet. Der bør lægges vægt på barnets alder og overgrebets intensitet.

Med hensyn til strafpositioner i normaltilfælde, hvor der er tale om et enkeltstående overgreb, henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.8.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5-3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende. Ikrafttrædelsesbestemmelsen er udformet under hensyn til, at lovforslaget fremsættes med henblik på genfremsættelse i den kommende folketingssamling.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1260 af 23. oktober 2007, som ændret ved lov nr. 316 af 30. april 2008, foretages følgende ændringer:

§ 222. Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år.

Stk. 2. Har barnet været under 12 år, eller har gerningsmanden forskaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.

1. I § 222, *stk. 2*, ændres »forskaffet« til: »skaffet«.

2. I § 222 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Ved fastsættelse af straffen efter *stk. 1* og *stk. 2*, 1. led, skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.«

Straffelovrådets udtalelse om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn**INDHOLD****1. Indledning**

- 1.1. Kommissorium
- 1.2. Straffelovrådets sammensætning

2. Seksuelt misbrug af børn

- 2.1. Indledende bemærkninger
- 2.2. Afgrænsning af problemstillingen

3. Gældende ret

- 3.1. Straffelovens § 216
- 3.2. Straffelovens § 222
- 3.3. Strafniveauet efter gældende ret

4. Rigsadvokatens sammenligning af retspraksis**5. Straffelovrådets overvejelser**

- 5.1. Bør seksuelle overgreb mod børn under 15 år sidestilles med voldtægt mod voksne?
- 5.2. Er der efter gældende ret allerede parallelitet i strafudmålingen?
- 5.3. Model til sikring af parallelitet i strafudmålingen
- 5.4. Udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed
- 5.5. Strafniveauet i sager om overgreb mod børn under 15 år
- 5.6. Lovudkast

6. Andre spørgsmål

- 6.1. Behandlingsdomme mv.
- 6.2. Incest mv.
- 6.3. Aldersgrænser

Bilag: Rigsadvokatens notat om straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222

1. Indledning

1.1. Kommissorium

1.1.1. Straffelovrådet blev nedsat ved Justitsministeriets brev af 3. oktober 1960. I denne skrivelse udtales, at det påhviler rådet

- 1) efter Justitsministeriets anmodning at afgive indstilling om strafferetlige lovgivningsspørgsmål og principielle spørgsmål vedrørende fastsættelsen af administrative bestemmelser af strafferetlig karakter og den praktiske gennemførelse af kriminalpolitiske foranstaltninger og
- 2) efter Justitsministeriets nærmere bestemmelse af medvirke i det internationale strafferetlige samarbejde, herunder navnlig det nordiske strafferetlige samarbejde.

1.1.2. Ved kommissorium af 5. januar 2007 har Justitsministeriet anmodet Straffelovrådet om at overveje strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn.

Kommissoriet lyder således:

»1. Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (strafskærpselsloven) blev der gennemført en række ændringer af straffeloven, der havde til formål at skærpe straffene for blandt andet seksuelt misbrug af børn efter straffelovens § 222. Strafferammerne i straffelovens § 222 blev ved denne lov hævet med 2 år til henholdsvis fængsel indtil 8 år (§ 222, stk. 1) og fængsel indtil 12 år (§ 222, stk. 2). Loven trådte i kraft den 8. juni 2002.

Ændringen af straffelovens § 222 blev foreslået under Folketingets behandling af lovforslaget om skærpe af straffene for blandt andet vold og voldtægt. Forslagsstillernes formål med ændringen var ifølge Retsudvalgets betænkning af 16. maj 2002 at sikre en parallelitet mellem strafferammerne for voldtægt og seksuelt misbrug af børn. Forslagsstillerne forestillede sig en strafforøgelse for seksuelt misbrug af børn, som forholdsvis ville svare til forøgelsen af voldtægtsstraffene. Der henvises herved til Folketingstidende 2001-02, 2. samling, tillæg B, s. 1289.

2. Rigsadvokaten har siden lovændringens ikrafttræden afleveret 3 redegørelser til Justitsministeriet om straffene i sager om blandt andet seksuelt misbrug af børn. Senest har Rigsadvokaten i sin redegørelse fra juli 2006 konkluderet, at der i langt hovedparten af sagerne om seksuelt misbrug af børn i vidt omfang er taget hensyn til, at straffen efter lovændringen i 2002 skulle skærpes.

3. Rigsadvokaten har i en udtalelse til brug for Justitsministeriets besvarelse af spørgsmål nr. 45 af 27. oktober 2006 fra Folketingets Retsudvalg anført nogle synspunkter, der vedrører forholdet mellem på den ene side udviklingen i strafniveauet i sager om seksuelle overgreb mod voksne og på den anden side udviklingen i strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn.

Det er Rigsadvokatens opfattelse, at straffen for seksuelle overgreb mod børn ikke bør være lavere end straffene for voldtægt, idet voksnes seksuelle forhold til mindre børn må antages at indebære en udnyttelse af den voksnes fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet. Sådanne overgreb må derfor i relation til strafudmålingen sidestilles med voldtægt, selv om der ikke har været anvendt vold eller tvang.

Rigsadvokaten anfører i den forbindelse, at det normalt ikke vil være nødvendigt for gerningsmanden at anvende tvang eller trusler eller konkret at skræmme barnet til at underkaste sig de seksuelle overgreb. Det er således som oftest gerningsmandens fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet og eventuelt barnets manglende forståelse af overgrebet, der gør det muligt for gerningsmanden at gennemføre de strafbare forhold. Hertil kommer, at barnet kan have meget svært ved at sige fra over for gerningsmanden eller på anden måde modsætte sig overgrebet.

4. Justitsministeriet finder, at de nævnte synspunkter kan give anledning til at overveje spørgsmålet om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn. Der kan således være anledning til nærmere at overveje, hvorvidt synspunkter af den anførte karakter kan begrunde ændringer af strafniveauet.

For at kunne sikre den fornødne sammenhæng i strafniveauet for forskelligartede typer af sager om seksuelt misbrug af børn bør disse overvejelser efter Justitsministeriets opfattelse ske som led i samlede overvejelser om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn. Det vil sige, at overvejelserne også bør omfatte spørgsmålet om strafniveauet i typer af sager om seksuelt misbrug af børn, hvor de synspunkter, der er anført under pkt. 3, måtte findes at være uden væsentlig betydning.

5. På den baggrund skal Justitsministeriet anmode Straffelovrådet om at overveje, om der gennem lovgivning kan være anledning til at ændre eller justere strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn, herunder om der i visse sager blandt andet i lyset af det, der er anført af Rigsadvokaten, kan være anledning til yderligere at forhøje strafniveauet ud over den strafforhøjelse, der er gennemført på baggrund af forhøjelsen i 2002 af strafferammerne i straffelovens § 222.

Hvis der anbefales lovændringer, anmodes rådet om at udarbejde et lovudkast.«

1.2. Straffelovrådets sammensætning

Rådet har ved afgivelsen af denne udtalelse haft følgende sammensætning:

Fhv. højesteretspræsident Jacques Hermann (formand)

Landsretspræsident Bent Carlsen

Professor, lic. jur. Vagn Greve

Rigspolitichef Torsten Hesselbjerg

Afdelingschef Lars Hjortnæs

Højesteretsdommer Poul Dahl Jensen

Advokat Jakob Lund Poulsen

Direktør for Kriminalforsorgen William Rentzmann

Rigsadvokat Jørgen Steen Sørensen

Rigsadvokat, nu kabinetssekretær, Henning Fode har indtil den 31. juli 2007 været medlem af Straffelovrådet.

Hvervet som sekretær for rådet er ved udarbejdelsen af denne udtalelse varetaget af konsulent Carsten Kristian Vollmer og fuldmægtig Jesper Jarnit.

København, april 2008

Bent Carlsen

Vagn Greve

Jacques Hermann (formand)

Torsten Hesselbjerg

Lars Hjortnæs

Poul Dahl Jensen

Jakob Lund Poulsen

William Rentzmann

Jørgen Steen Sørensen

Carsten Kristian Vollmer

Jesper Jarnit

2. Seksuelt misbrug af børn

2.1. Indledende bemærkninger

2.1.1. Straffeloven indeholder en række bestemmelser, der tager sigte på at beskytte personer mod forskellige former for seksuelle krænkelse. Bestemmelserne kriminaliserer meget forskelligartede tilfælde af seksuelle krænkelse, der spænder fra forhold af mindre vidtgående karakter, f.eks. verbal uterlighed (straffelovens § 232), til meget intense overgreb, f.eks. seksuelt misbrug af børn, hvor voksne personer gennem en længere periode og eventuelt under anvendelse af tvang har opnået samleje med mindre børn (straffelovens § 222).

2.1.2. Straffelovens bestemmelser om seksuelle krænkelse omfatter bl.a. følgende forhold:

Den, der har samleje med en slægtning i nedstigende linje, straffes med fængsel indtil 6 år, jf. straffelovens § 210, stk. 1. Den, der har samleje med sin broder eller søster, straffes med fængsel indtil 2 år. Straffen kan bortfalde for den, der ikke er fyldt 18 år, jf. § 210, stk. 2.

Den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold, straffes efter straffelovens § 216 for voldtægt med fængsel indtil 8 år. Har voldtægten haft en særlig farlig karakter eller foreligger der i øvrigt særligt skærpene omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 12 år. Den, der skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. straffelovens § 260, end vold eller trussel om vold, straffes efter straffelovens § 217 med fængsel indtil 4 år.

Den, der ved udnyttelse af en persons sindssygdом eller mentale retardering skaffer sig samleje uden for ægteskab med den pågældende, straffes med fængsel indtil 4 år, jf. straffelovens § 218, stk. 1. Efter § 218, stk. 2, straffes ligeledes med fængsel indtil 4 år den, der skaffer sig samleje uden for ægteskab med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, medmindre forholdet er omfattet af straffelovens § 216 (om voldtægt).

Den, der er ansat eller er tilsynsførende ved (bl.a.) børne- eller ungdomshjem, straffes med fængsel indtil 4 år, hvis den pågældende har samleje med nogen, der er optaget i institutionen, jf. straffelovens § 219.

Den, som skaffer sig samleje uden for ægteskab med en person under 21 år ved groft misbrug af personens tjenstlige eller økonomiske afhængighed, straffes efter straffelovens § 220 med fængsel indtil 3 år.

Samleje med et barn under 15 år straffes efter straffelovens § 222, stk. 1, med fængsel indtil 8 år. Har barnet været under 12 år, eller har gerningsmanden skaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år, jf. § 222, stk. 2.

Efter straffelovens § 223, stk. 1, straffes med fængsel indtil 4 år den, som har samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse. Den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje, straffes efter § 223, stk. 2, ligeledes med fængsel indtil 4 år.

Den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, straffes efter straffelovens § 223 a med bøde eller fængsel indtil 2 år.

De nævnte bestemmelser i bl.a. straffelovens §§ 216-220 og §§ 222-223 a finder tilsvarende anvendelse med hensyn til anden kønslig omgængelse end samleje, herunder anden kønslig omgængelse med en person af samme køn, jf. straffelovens § 224 og § 225.

Efter straffelovens § 230 straffes den, der optager utugtige fotografier, film eller lignende af en person under 18 år med forsæt til at sælge eller på anden måde at udbrede materialet. Straffen er bøde eller fængsel indtil 2 år. Straffen kan under særligt skærpene omstændigheder stige til fængsel indtil 6 år.

Den, som ved uterligt forhold krænker blufærdigheden eller giver offentlig forargelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år, jf. straffelovens § 232.

Den, som sælger utugtige billeder eller genstande til en person under 16 år, straffes med bøde, jf. straffelovens § 234.

Efter straffelovens § 235, stk. 1, straffes den, som udbreder utugtige fotografier eller film, andre utugtige visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, med bøde eller fængsel indtil 2 år. Straffen kan under særligt skærpene omstændigheder stige til fængsel indtil 6 år. Den, som besidder eller mod vederlag gør sig bekendt med utugtige fotografier eller film, andre utugtige visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år, jf. § 235, stk. 2. Bestemmelsen omfatter ikke besiddelse af billeder af personer, der er fyldt 15 år, hvis den pågældende har givet sit samtykke til besiddelsen, jf. § 235, stk. 3.

2.2. Afgrænsning af problemstillingen

2.2.1. Den kriminalpolitiske debat om beskyttelsen af børn mod seksuelle krænkelser har i de senere år i høj grad været præget af spørgsmålet om strafniveaue i sager om voksnes seksuelle misbrug af mindre børn sammenlignet med strafniveaue i sager om voldtægt mod voksne.

Debatten har bl.a. fundet sted i lyset af Højesterets domme af 26. oktober 2006 i tre sager om seksuelt misbrug af børn (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2007, henholdsvis side 244, 254 og 258). Dommene affødte sålydende spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg til justitsministeren (spørgsmål nr. 45 (Alm. del) af 27. oktober 2006):

»Højesteret har 26/10-06 afsagt 3 domme, som skærper straffene for seksuelle krænkelse af børn (se vedlagte referater af dommene). Det fremgår bl.a., at Højesteret har tillagt det betydning, at der ved en ændring fra 2002 af straffeloven var tilsigtet en skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn. Hvilke overvejelser giver dommene ministeren anledning til, herunder i forhold til formålet med straffelovsændringen i 2002, og hvorfor straffes seksuelle overgreb på børn ikke på niveau med voldtægt?»

I svaret af 6. december 2006 fra justitsministeren (Lene Espersen) anføres følgende:

»Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har anført følgende:

»1. Som nævnt i spørgsmålet afsagde Højesteret den 26. oktober 2006 domme i tre sager om seksuelle overgreb mod børn. I to af sagerne blev den af landsretten udmålte straf skærpet. I den sidste sag stadfæstede Højesteret landsrettens dom.

I den ene af de to sager, hvor straffen blev skærpet, var den tiltalte fundet skyldig i flere seksuelle overgreb efter straffelovens § 222, stk. 1, jf. § 225, herunder tre anale samlejer begået over for en 12-årig dreng. Han var endvidere dømt for blufærdighedskrænkelser over for to drenge på henholdsvis 10 og 11 år samt for besiddelse af en mindre mængde børneporno.

Straffen blev af Højesteret forhøjet fra fængsel i 1 år til fængsel i 2 år og 9 måneder. Højesteret lagde herved vægt på grovheden og omfanget af de begåede overgreb samt på, at den tiltalte mange gange tidligere var straffet for seksuelle overgreb mod børn. Højesteret udtalte endvidere, at det ved strafudmålingen skulle "...tillægges betydning, at der ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 er tilsigtet en vis skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn efter straffelovens § 222."

I den anden sag, hvor straffen blev skærpet, var den tiltalte fundet skyldig i flere seksuelle overgreb efter straffelovens § 222, stk. 2, jf. § 225, herunder to anale samlejer begået over for en 10-11-årig dreng samt blufærdighedskrænkelser begået over for drengens 6-årige lillebror.

I denne sag blev straffen af Højesteret forhøjet fra fængsel i 1 år og 3 måneder til fængsel i 1 år og 9 måneder. Højesteret lagde herved vægt på grovheden og omfanget af de begåede overgreb. I formildende retning lagde Højesteret vægt på den tiltaltes gode personlige forhold og på, at han var ustraffet. Højesteret udtalte også i denne sag, at det ved strafudmålingen skulle "...tillægges betydning, at der ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 er tilsigtet en vis skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn efter straffelovens § 222."

I den sidste sag var den tiltalte dømt for incest efter straffelovens § 210, jf. § 222, stk. 1, jf. § 224, og for blufærdighedskrænkelser begået over for sin 14-15-årige datter. Overgrebene, der havde karakter af anden kønslig omgængelse end samleje og befølinger mv., men ikke omfattede samleje, havde fundet sted adskillige gange hver uge i en periode på ca. et halvt år.

Højesterets flertal på tre dommere stadfæstede den af landsretten udmålte straf på 1 års fængsel. To dommere stemte for at fastsætte straffen til fængsel i 1 år og 6 måneder. Højesteret lagde herved vægt på hyppigheden af forholdene og disses karakter. Endvidere blev ændringen af straffelovens § 222 ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 – på samme måde som i de to andre sager – tillagt betydning.

2. Som det fremgår, drejede de tre sager sig om strafudmålingsniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter ændringen af bestemmelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002. ...

3. ...

Under Højesterets behandling af de ovennævnte sager – hvor der ikke havde været anvendt tvang over for barnet – gjorde anklagemyndigheden uden direkte støtte i forarbejderne til lovændringen det synspunkt gældende, at straffen for seksuelle overgreb mod mindre børn ikke bør være lavere end straffen for voldtægt.

Det var anklagemyndighedens synspunkt, at voksnes seksuelle forhold til mindre børn må antages at indebære en udnyttelse af den voksnes fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet, og at sådanne overgreb derfor – i hvert fald når der har været tale om samleje eller anden kønslig omgængelse af en vis grovhed – i relation til strafudmålingen i et vist omfang må sidestilles med voldtægt, selv om der ikke har været anvendt vold eller tvang.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 222 er det således normalt ikke nødvendigt for gerningsmanden at anvende tvang, trusler eller konkret at skræmme barnet til at underkaste sig de seksuelle overgreb. Det er som oftest gerningsmandens fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet og eventuelt barnets manglende forståelse af overgrebet, der gør det muligt for gerningsmanden at gennemføre de strafbare forhold, ligesom forholdet ofte er det, at barnet – afhængig af bl.a. alder og tilknytning til gerningsmanden – kan have meget svært ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet.

Anklagemyndigheden henviste endvidere til bemærkningerne i Retsudvalgets betænkning om, at beskyttelsesinteresserne i straffelovens § 222 og § 216 til dels er sammenfaldende.

Højesteret har ikke i de ovennævnte domme taget direkte stilling til de anførte synspunkter. De af Højesteret udmålte straffe må dog efter min opfattelse anses som udtryk for, at Højesteret ikke fuldt ud har kunnet følge anklagemyndighedens synspunkter, der som nævnt ikke havde direkte støtte i forarbejderne til strafsikringsloven. «

Som det fremgår, har Højesteret fastslået, at det ved strafudmålingen i de enkelte sager skal tillægges betydning, at der ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 er tilsigtet en vis skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn efter straffelovens § 222. Rigsadvokaten har tidligere forud for de omtalte højesteretsdomme konkluderet, at der i langt hovedparten af sager om seksuelt misbrug af børn i vidt omfang er taget hensyn til, at straffen efter lovændringen i 2002 skulle skærpes.

Der kan herved bl.a. henvises til Rigsadvokatens redegørelse fra juli 2006 om strafniveauet i disse sager. Redegørelsen er sendt til udvalget den 11. juli 2006.

På baggrund af den nu foreliggende retspraksis kan det konstateres, at forhøjelsen i 2002 af strafferammerne i straffelovens § 222 om seksuelt misbrug af børn er slået igennem i praksis.

Rigsadvokaten anfører i sin udtalelse også nogle synspunkter, der vedrører forholdet mellem på den ene side udviklingen i strafniveauet i sager om seksuelle overgreb mod voksne og på den anden side udviklingen i strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn.

Der kan efter Justitsministeriets opfattelse bl.a. på baggrund af disse synspunkter være behov for mere generelt at overveje spørgsmålet om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn. Justitsministeriet vil derfor anmode Straffelovrådet om at overveje, om der gennem lovgivning kan være anledning til at ændre eller justere strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn, herunder om der i visse sager bl.a. i lyset af det, der er anført af Rigsadvokaten, kan være anledning til yderligere at forhøje strafniveauet ud over den strafforhøjelse, der er gennemført på baggrund af forhøjelsen i 2002 af strafferammerne i straffelovens § 222. ... «

2.2.2. I lyset af bl.a. Højesterets tre domme af 26. oktober 2006 samt justitsministerens besvarelse af spørgsmål nr. 45 (Alm. del) af 27. oktober 2006 fra Folketingets Retsudvalg har Straffelovrådet ved behandlingen af kommissoriet for rådets overvejelser om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn fundet det relevant særligt at fokusere på strafniveauet i sager, som angår overtrædelse af straffelovens § 222 om samleje med børn under 15 år (jf. herved også straffelovens § 224 om anden kønslig omgængelse end samleje og § 225 om kønslig omgængelse med en person af samme køn). Straffelovrådet har i forbindelse med overvejelserne herom særligt drøftet, om strafniveauet i sådanne sager er passende set i forhold til strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 216 om voldtægt (jf. herved også straffelovens §§ 224/225).

I det følgende redegøres under pkt. 3 for gældende ret vedrørende straffelovens § 216 og § 222 (pkt. 3.1 og 3.2) og for strafniveauet i sager om overtrædelse af de to nævnte bestemmelser, jf. herved også §§ 224/225 (pkt. 3.3). Herefter følger en beskrivelse af Rigsadvokatens sammenligning af strafniveauet i sager om overtrædelse af de nævnte bestemmelser (pkt. 4) samt Straffelovrådets overvejelser og anbefalinger på området (pkt. 5.1-5.6). Afslutningsvis anføres nogle bemærkninger om forskellige spørgsmål med tilknytning til sager om seksuelle krænkelse af børn (pkt. 6.1-6.3).

3. Gældende ret

3.1. Straffelovens § 216

3.1.1. Straffelovens § 216 er sålydende:

»§ 216. Den, der tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold, straffes for voldtægt med fængsel indtil 8 år. Med vold sidestilles hensættelse i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særlig farlig karakter, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.«

Straffelovens § 216 fik sin gældende ordlyd ved lov nr. 256 af 27. maj 1981, idet strafferammerne på daværende tidspunkt dog alene udgjorde fængsel indtil 6 år (stk. 1) henholdsvis 10 år (stk. 2). Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpeelse af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsomt betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel m.v.) blev strafferammerne hævet til fængsel indtil 8 år henholdsvis 12 år.

3.1.2. Forud for lovændringen i 2002 havde Rigsadvokaten udarbejdet en redegørelse med henblik på at belyse udviklingen i straffniveaue i voldtægtssager. I redegørelsen var voldtægtssagerne opdelt i tre kategorier: Overfaldsvoldtægt, kontaktvoldtægt og parvoldtægt.

Overfaldsvoldtægt: voldtægt mod en person, som gerningsmanden slet ikke kender eller kun har et yderst perifert kendskab til, og hvor der ikke forud for voldtægten har været samvær mellem forurettede og gerningsmanden.

Kontaktvoldtægt: voldtægt, hvor parterne umiddelbart forinden voldtægten har været sammen på en måde, som kunne være optakten til en seksuel kontakt, eller hvor parterne kender hinanden i forvejen, f.eks. naboer og kolleger, uanset om selve voldtægten har karakter af et overfald.

Parvoldtægt: voldtægt mod en nuværende seksualpartner og voldtægt mod en tidligere seksualpartner, hvis forholdet er ophørt inden for et kortere tidsrum forud for voldtægten.

Rigsadvokatens redegørelse viste, at straffniveaue lå på 6-9 måneders fængsel for forsøg på *overfaldsvoldtægt* uden skærpende omstændigheder og på fængsel i 1 år og 6 måneder for fuldbyrdet *overfaldsvoldtægt*. Straffen for fuldbyrdet *kontaktvoldtægt* lå i niveaue fængsel mellem 6 måneder og 1 år og 6 måneder, men således at straffen var fængsel i 6-10 måneder, hvis der ikke var anvendt vold af betydning, eller hvis der ikke i øvrigt forelå skærpende omstændigheder. Straffen for fuldbyrdet *parvoldtægt* lå i niveaue 6-8 måneders fængsel.

3.1.3. I bemærkningerne til lovforslag nr. L 118 (fremsat den 26. februar 2002), der lå til grund for lovændringen i 2002, tilkendegav Justitsministeriet følgende om det tilsigtede fremtidige straffniveau (pkt. 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger, jf. Folketingstidende 2001-02 (2. samling), Tillæg A, side 2929):

»Med den foreslåede forhøjelse af strafferammerne i straffelovens § 216 forudsættes det, at der i retspraksis sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveaue i voldtægtssager i størrelsesordenen 1 år i forhold til det straffniveau, der er beskrevet i Rigsadvokatens redegørelse. Det gælder både fuldbyrdede voldtægter og forsøg herpå. Eksempelvis forudsættes det, at straffen for en fuldbyrdet *overfaldsvoldtægt* i normalt tilfældene forhøjes med 1 års fængsel til fængsel i 2 år og 6 måneder.

Normalstraffen for forsøg på overfaldsvoldtægt uden skærpende omstændigheder antages i Rigsadvokatens redegørelse fra januar 2001 at være fængsel i 6-9 måneder. Der er således en betydelig forskel mellem straffen for forsøg på overfaldsvoldtægt og straffen for fuldbyrdet overfaldsvoldtægt. Med lovforslaget er det som nævnt hensigten, at også straffen for forsøg på overfaldsvoldtægt uden skærpende omstændigheder forøges med 1 år i forhold til det strafniveau, der er beskrevet i Rigsadvokatens redegørelse. Udmålingen af straffen forudsættes dog i højere grad at blive nuanceret efter forholdets grovhed, således at straffen for de grovere tilfælde af forsøg på overfaldsvoldtægt kommer til at ligge tæt på niveauet for fuldbyrdede overfaldsvoldtægter. Der tænkes her særligt på den type sager, hvor der anvendes ikke ubetydelig vold, og hvor forsøget kun mislykkes på grund af ofrets modstand.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der endvidere ikke i den nuværende praksis tillagt det forhold, at en voldtægt er begået af flere gerningsmænd i forening, tilstrækkelig vægt i skærpende retning. Gruppelvoldtægter med anvendelse af den betydelige overmagt, der ligger i, at der er flere gerningsmænd, må normalt antages at indebære et særligt voldsomt og traumatiserende overgreb på ofret. Det forudsættes derfor, at det forhold, at en voldtægt er begået af flere gerningsmænd i forening, tillægges en særlig vægt i skærpende retning. I sager om voldtægt med flere gerningsmænd bør der således ske en yderligere strafskærpselse i forhold til strafniveauet i voldtægtssager med kun én gerningsmand. Det bør også tillægges øget vægt i skærpende retning, hvis der er tale om voldtægt begået mod et barn. Herudover bør der ske en yderligere strafskærpselse det vil sige ud over den generelle strafforhøjelse i størrelsesordenen 1 år i sager, hvor voldtægten har haft en særlig tidsmæssig udstrækning.«

3.1.4. Strafniveauet efter lovændringen i 2002 er beskrevet nedenfor under pkt. 3.3.1.

3.2. Straffelovens § 222

3.2.1. Straffelovens § 222 er sålydende:

»§ 222. Den, som har samleje med et barn under 15 år, straffes med fængsel indtil 8 år.

Stk. 2. Har barnet været under 12 år, eller har gerningsmanden forskaffet sig samlejet ved tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen stige til fængsel indtil 12 år.«

Straffelovens § 222 fik (ligesom § 216) sin gældende ordlyd ved lov nr. 256 af 27. maj 1981, idet strafferammerne dog på daværende tidspunkt alene udgjorde fængsel indtil 6 år (stk. 1) henholdsvis 10 år (stk. 2). Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 blev strafferammen hævet til fængsel indtil 8 år henholdsvis 12 år.

3.2.2. Forhøjelsen af strafferammerne ved lovændringen i 2002 indgik ikke i Justitsministeriets ovennævnte lovforslag nr. L 118, men blev foreslået under Folketingets behandling af lovforslaget. Ændringen er således ikke beskrevet i lovforslagets bemærkninger.

Af Retsudvalgets betænkning af 16. maj 2002 over lovforslaget fremgår bl.a. følgende af forslagsstillernes (Socialdemokratiets) bemærkninger til denne ændring (jf. Folketingstidende 2001-02 (2. samling), Tillæg B, side 1289):

»Formålet med de foreslåede ændringer af straffen for seksuelt misbrug af børn er at sikre en parallelitet mellem strafferammerne for voldtægt (§ 216) og seksuelt misbrug af børn (§ 222). Forslagsstillerne forestiller sig en strafforøgelse for seksuelt misbrug af børn, som forholdsvis vil svare til forøgelsen af voldtægtsstraffen. Forslagsstillerne anser det for ganske uforklarligt, hvis Folketinget med ændringen af straffeloven fastlægger en strafferamme på henholdsvis 8 og 12 år for voldtægt uden samtidig at hæve strafferammerne for seksuelt misbrug af børn tilsvarende. Disse to paragraffer har hidtil haft parallelitet i strafferammerne, og forslagsstillerne ønsker, at denne parallelitet fortsat eksisterer efter lovens vedtagelse.«

Endvidere gav et flertal i Retsudvalget (Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti), der tilsluttede sig ændringsforslaget, i betænkningen udtryk for følgende (jf. Folketingstidende 2001-02 (2. samling), Tillæg B, side 1284):

»Straffelovens § 222 bygger i hvert fald til dels på de samme beskyttelseshensyn som straffelovens § 216. Bestemmelsen i straffelovens § 222, stk. 2, omhandler således bl.a. tilfælde, hvor en person under anvendelse af tvang skaffer sig samleje med et barn under 12 år.

Samtidig kan der efter Venstres, Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis opfattelse være grund til at påpege, at straffelovens § 222 også omhandler forhold, hvor der ikke umiddelbart er sammenfald med de beskyttelseshensyn, der ligger bag bestemmelsen i straffelovens § 216 om voldtægt. Eksempelvis omfatter straffelovens § 222, stk. 1, det tilfælde, at en 16-årig har samleje med en 14-årig, uden at der har været anvendt tvang m.v. Tilfælde af denne karakter vil i praksis ofte blive afgjort med et tiltalefrafald.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 222 er der derfor efter disse partiers opfattelse fortsat behov for en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling alt efter karakteren og grovheden af den overtrædelse af straffelovens § 222, der har fundet sted. ...

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti går i den forbindelse ud fra, at forhøjelsen af strafferammen i straffelovens § 222 ikke ændrer ved den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling i sager omfattet af straffelovens § 222, hvor der som påpeget kan være endog meget betydelige forskelle i karakteren og grovheden af den enkelte overtrædelse af bestemmelsen. Eksempelvis forudsættes det, at den nævnte praksis, hvorefter en ung persons samleje med en 14-årig efter omstændighederne kan afgøres med et tiltalefrafald, vil blive videreført.

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti går også ud fra, at forhøjelsen af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke vil føre til væsentlige begrænsninger i den eksisterende mulighed for i sædelighedssager at idømme en betinget dom med vilkår om behandling i tilfælde, hvor strafniveauet i dag ligger mellem 4-6 måneders fængsel og fængsel i 1 år og 6 måneder, og hvor der ikke er anvendt vold eller ulovlig tvang.«

3.2.3. Strafniveauet efter lovændringen i 2002 er beskrevet nedenfor under pkt. 3.3.2.

3.3. Strafniveauet efter gældende ret

3.3.1. *Straffelovens § 216*

I forbindelse med strafskærpelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om ved udgangen af 2003 at afgive en redegørelse om udviklingen i strafniveauet efter lovens ikrafttræden.

Rigsadvokaten afgav herefter en redegørelse i januar 2004 om straffene i voldtægtssager efter ændringen af straffelovens § 216 (jf. også straffelovens §§ 224/225 om anden kønslig omgængelse end samleje). Rigsadvokaten har efterfølgende afgivet tilsvarende redegørelser i juni 2005, juni 2006 og juni 2007. De fire redegørelser er tilgængelige på www.rigsadvokaten.dk.

I den seneste redegørelse fra juni 2007 konkluderer Rigsadvokaten, at der i hovedparten af de undersøgte sager er fastsat straffe, der ligger omkring et år over det niveau, der var gældende forud for lovændringen (jf. om det tidligere strafniveau ovenfor under pkt. 3.1). Normalstraffene i voldtægtssager for et enkeltstående overgreb antages således efter strafskærpelsen som udgangspunkt at være følgende:

Forsøg på overfaldsvoldtægt: 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel.

Fuldbyrdet overfaldsvoldtægt: 2 år og 6 måneders fængsel. Foreligger der skærpende omstændigheder udmåles straffen til 3-4 års fængsel.

Forsøg på kontaktvoldtægt: 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel.

Bilag til f. t. l. vedr. straffeloven

Fuldbyrdet kontaktvoldtægt: 1 år og 6 måneders fængsel til 2 år og 6 måneders fængsel. Hvis der ikke har været anvendt vold af betydning, ligger normalstraffen i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel.

Forsøg på parvoldtægt: 1 år og 6 måneders fængsel.

Fuldbyrdet parvoldtægt: 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 8 måneders fængsel.

I redegørelsen fra 2007 konkluderer Rigsadvokaten endvidere, at der i de fleste af de sager, hvor der ikke er sket en skærpelse med fuldt ud et år, dog er sket en væsentlig forhøjelse, ligesom det i domstolenes begrundelser (præmisserne) er anført, at der har foreligget formildende omstændigheder, der har begrundet en lavere straf. I enkelte sager burde straffen efter Rigsadvokatens opfattelse have været højere, selv om der må antages at være sket en vis skærpelse i forhold til tidligere praksis.

3.3.2. *Straffelovens § 222*

Som anført ovenfor under pkt. 3.3.1 anmodede Justitsministeriet i forbindelse med strafskærpelsen i 2002 Rigsadvokaten om ved udgangen af 2003 at afgive en redegørelse om straffniveauet efter lovændringens ikrafttræden. I den anledning iværksatte Rigsadvokaten ved Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002 en indberetningsordning vedrørende alle by- og landsretsafgørelser, hvor der var domfældt for overtrædelse af straffelovens § 222 begået efter lovændringens ikrafttræden. Rigsadvokaten tilkendegav i den forbindelse følgende:

»Bemærkningerne fra forslagsstillerne og det flertal, der tilsluttede sig ændringsforslaget, må efter min opfattelse forstås således, at der ved ændringen tilsigtes en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222.

Skærpede straffe for overtrædelse af straffelovens § 222 må i lyset af bemærkningerne i hvert fald tænkes anvendt i de tilfælde, hvor overgrebet mod barnet har en vis lighed med voldtægt, uden at der dog er grundlag for at rejse tiltale efter § 216. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gerningsmanden har anvendt tvang eller trusler som beskrevet i § 222, stk. 2, 2. led, eller hvis gerningsmanden på anden måde har optrådt sådan, at han har skræmt barnet til at underkaste sig overgrebene. I disse tilfælde synes bemærkningerne at indebære, at der kan nedlægges påstand om en strafforhøjelse på op mod 1 år.

Det er dog samtidig i bemærkningerne forudsat, at den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling ved overtrædelser af § 222 skal opretholdes, bl.a. således, at adgangen til at anvende tiltalefrafald i visse tilfælde ved overtrædelse af § 222, stk. 1, bevares.«

Rigsadvokaten afgav herefter en redegørelse i januar 2004 om straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 (jf. også §§ 224/225) efter ændringen af bestemmelsen.

Der forelå ikke redegørelser om straffniveauet forud for strafskærpelsen i 2002. Redegørelsen fra 2004 omfattede endvidere et beskedent antal sager med forhold af meget forskellig karakter og grovhed. På den baggrund anførte Rigsadvokaten, at det var vanskeligt at vurdere straffniveauet i sager om straffelovens § 222 efter lovændringen i 2002.

Rigsadvokaten konkluderede dog mere generelt, at straffene i enkelte af sagerne efter en umiddelbar vurdering og i lyset af, at der ved lovændringen måtte være tilsigtet en generel skærpelse af straffene, syntes mildere, end det burde være tilfældet. Der var også kun i få af domstolenes præmisser vedrørende straffastsættelsen henvist direkte til lovændringen.

På den baggrund anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om fortsat at følge strafudviklingen på området.

Rigsadvokaten har efterfølgende i juni 2005, juni 2006 og juni 2007 afgivet redegørelser om straf-fene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 (jf. også §§ 224/225). Alle redegørelserne er til-gængelige på www.rigsadvokaten.dk.

I de tre redegørelser fra 2005-2007 er sagerne opdelt i følgende fem kategorier efter relationen mellem gerningsmanden og forurettede: 1) kæresteforhold og andre kærestelignende relationer, 2) familieforhold, 3) pasningsforhold, 4) betroet til undervisning og 5) andre tilfælde, som det ikke har været muligt at placere i de fire øvrige kategorier (f.eks. tilfælde, hvor voksne har fået kontakt med børn via internet-tet).

I redegørelserne har Rigsadvokaten særligt anført, at det grundet manglen på redegørelser om straf-niveauet forud for strafs-kærpelsen i 2002 og de undersøgte sagers vidt forskellige karakter er vanskeligt at foretage en vurdering af straf-niveauet. Rigsadvokaten har i den forbindelse bl.a. frem-hævet følgende vedrørende sagernes forskellighed:

»[O]vergreb efter straffelovens § 222 varierer fra anden kønslig omgængelse end samleje i kæresteforhold, f.eks. et seksuelt forhold mellem en 14-årig pige og 16-årig dreng, til voksne personers længere- varende og meget grove misbrug af mindre børn. Også sagernes omstændigheder er meget forskellige afhængig af f.eks. misbrugets karakter og varighed, antallet af overgreb, forurettedes alder, antallet af forurettede, eventuel anvendelse af tvang eller pression samt forholdet mellem tiltalte og forurettede, herunder om der f.eks. består et særligt tillids- eller afhængighedsforhold.«

Rigsadvokaten konkluderer dog mere generelt, at der i hovedparten af sagerne i vidt omfang er ta-get hensyn til, at straffene efter lovændringen skulle skærpes. Samtidig ligger enkelte sager dog i un-derkanten af det straf-niveau, som må anses for tilsigtet med strafs-kærpelsen.

4. Rigsadvokatens sammenligning af retspraksis

4.1. Til brug for Straffelovrådets overvejelser om straf-niveauet i sager om seksuelt misbrug af børn har Rigsadvokaten udarbejdet et notat med en sammenligning af retspraksis vedrørende straffelo-vens § 216 om samleje opnået ved vold eller trussel om vold (voldtægt) og straffelovens § 222 om samleje med børn under 15 år (jf. herved også straffelovens §§ 224/225 om anden kønslig omgæn-gelse end samleje).

Rigsadvokatens notat er medtaget som bilag til udtalelsen.

4.2. Rigsadvokaten har i notatet opdelt de undersøgte sager om overtrædelse af *straffelovens § 222* (jf. også §§ 224/225) i tre kategorier efter intensiteten af de seksuelle overgreb. Notatet adskiller sig dermed fra de tidligere redegørelser, hvor sagerne er kategoriseret efter relationen mellem gernings-manden og forurettede, jf. ovenfor under pkt. 3.3.2.

Rigsadvokaten anfører, at en opdeling af sagerne efter intensiteten af det seksuelle overgreb bedre gør det muligt at sammenligne sager om straffelovens § 222 med sager om straffelovens § 216. Rigs-advokaten anfører endvidere, at strafudmålingen både i sager om straffelovens § 222 og i sager om straffelovens § 216 først og fremmest sker i lyset af karakteren og omfanget af den seksuelle kræn-kelse af forurettede.

De tre kategorier er følgende:

Kategori 1: overtrædelser af straffelovens § 222, hvor der er tale om anden kønslig omgængelse (§§ 224/225) i form af bl.a. manipulation af forurettedes kønsdele inden for tøjet. Tilfælde, hvor gernings-manden har slikket forurettede i skridtet eller anus er ligeledes omfattet. Det samme gælder, hvor ger-ningsmanden har formået forurettede til f.eks. at slikke eller manipulere gerningsmandens lem. Katego-rien omfatter også tilfælde, der grænser til blufærdighedskrænkelser efter straffelovens § 232. Det drejer sig f.eks. om tilfælde, hvor gerningsmanden har formået forurettede til at foretage befølinger i skridtet inden for tøjet på sig selv eller på gerningsmanden.

Derimod er sager, hvor der alene er tale om blufærdighedskrænkelser efter straffelovens § 232, holdt udenfor. Det gælder f.eks. tilfælde, hvor gerningsmanden har befølt forurettede på krop, bryst og kønsdele uden på tøjet, eller hvor gerningsmanden har blottet sine kønsdele eller onaneret i forurettedes påsyn, forevist forurettede pornografiske billeder eller anvendt seksuelt sprogbrug.

Kategori 2: overtrædelser af straffelovens § 222, hvor gerningsmanden har forsøgt et vaginalt samleje (jf. straffelovens § 21) eller et analt samleje (jf. herved straffelovens §§ 224/225, jf. straffelovens § 21). Kategorien omfatter også tilfælde, hvor gerningsmanden har fuldbyrdet anden kønslig omgængelse (straffelovens §§ 224/225), der har stor lighed med samleje. Det drejer sig f.eks. om tilfælde, hvor gerningsmanden har stukket sit lem ind mellem forurettedes lår og foretaget samlejebevægelser.

Kategori 3: overtrædelser af straffelovens § 222, hvor gerningsmanden har fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje (jf. straffelovens §§ 224/225).

Rigsadvokaten bemærker i tilknytning til de opstillede tre kategorier, at der ikke er foretaget en opdeling afhængig af, om der er tale om overgreb mod et barn i alderen 12-14 år (straffelovens § 222, stk. 1) eller overgreb mod et barn under 12 år (straffelovens § 222, stk. 2).

Rigsadvokaten har holdt sager vedrørende kærestelignende forhold ude af sammenligningen. Sager om kærestelignende forhold defineres i Rigsadvokatens redegørelser fra 2005-2007 som seksuelle forhold, hvor tiltalte og forurettede var kærester eller på anden lignende måde følelsesmæssigt engagerede, og tilfælde, hvor tiltalte og forurettede i fælles forståelse mødes en eller flere gange med henblik på seksuelle aktiviteter.

Rigsadvokaten anfører i sit notat, at der i sådanne tilfælde som følge af den mindreåriges frivillige medvirken til det seksuelle forhold i almindelighed ikke kan siges på samme måde at foreligge et misbrug af den pågældende, som når der er tale om yngre børn eller seksuelle forhold begået mod den pågældendes vilje. På den nævnte baggrund er sagerne efter Rigsadvokatens opfattelse heller ikke sammenlignelige med voldtægtsager, ligesom de ikke er i kerneområdet for den beskyttelse, der er formålet med straffelovens § 222.

4.3. På baggrund af de fire redegørelser fra 2004-2007 om straffene i sager om straffelovens § 222 efter lovændringen i 2002 konkluderer Rigsadvokaten i notatet, at normalstraffen for sager omfattet af *kategori 1* må antages at ligge i niveauet 3-4 måneders fængsel ved et enkeltstående overgreb, 3-6 måneders fængsel ved flere overgreb og omkring 1 års fængsel ved et meget omfattende antal overgreb over længere tid.

For så vidt angår sager omfattet af *kategori 2* antages normalstraffen at ligge i niveauet 6 måneders fængsel til 1 års fængsel ved et enkeltstående overgreb, omkring 1 år og 6 måneders fængsel ved flere overgreb og 2-3 års fængsel ved et omfattende antal overgreb over længere tid.

Endelig antages normalstraffen for sager omfattet af *kategori 3* at ligge i niveauet omkring 1 års fængsel ved et enkeltstående overgreb, omkring 2 års fængsel ved flere overgreb og 1 år og 6 måneders fængsel til 10 års fængsel ved et meget omfattende antal overgreb over længere tid.

De anførte strafniveauer kan sammenfattes således:

	Et overgreb	Flere overgreb	Omfattende overgreb
Kategori 1	3-4 mdr.	3-6 mdr.	1 år
Kategori 2	½-1 år	1½ år	2-3 år
Kategori 3	1 år	2 år	1½-10 år

4.4. Rigsadvokaten har i notatet endvidere beskrevet strafniveauet i en række sager om voldtægt efter *straffelovens § 216* (jf. også §§ 224/225) med henblik på en sammenligning af strafniveauet i sådanne sager med ovennævnte sager om seksuelle overgreb mod børn.

I den forbindelse anfører Rigsadvokaten, at gerningsmanden i sager om seksuelle overgreb mod børn i mange tilfælde ikke har anvendt egentlig vold mod barnet i forbindelse med overgrebet. Det er derfor efter Rigsadvokatens opfattelse navnlig sager om voldtægt med begrænset vold, der kan sammenlignes med sager om seksuelle overgreb mod børn.

Endvidere anfører Rigsadvokaten, at sager om seksuelle overgreb mod børn som altovervejende hovedregel er karakteriseret ved, at der har været kontakt mellem forurettede og gerningsmanden forud for overgrebet. På den baggrund har Rigsadvokaten fundet det nærliggende at sammenligne sager om seksuelle overgreb mod børn med sager om kontaktvoldtægt, idet det er kendetegnende for de sidstnævnte former for overgreb, at der ligeledes har været forudgående kontakt mellem gerningsmanden og forurettede.

Sagerne om kontaktvoldtægt er i notatet opdelt i tre kategorier, ligesom sagerne om samleje med børn under 15 år, jf. ovenfor. De tre kategorier er følgende:

Kategori 1: tilfælde af forsøg på voldtægt (§ 216, jf. 21, jf. efter omstændighederne tillige §§ 224/225), hvor gerningsmanden ufrivilligt har afstået fra sit forehavende uden at være nået særligt langt, og hvor gerningsmanden i forbindelse med voldtægtsforsøget eventuelt har foretaget seksuelle krænkelser af forurettede i form af anden kønslig omgængelse end samleje (§§ 224/225). Det drejer sig f.eks. om tilfælde, hvor gerningsmanden har skubbet forurettede ned på sengen med henblik på at gennemføre et samleje, som gerningsmanden imidlertid må afstå fra på grund af forurettedes råb om hjælp, og hvorefter gerningsmanden i stedet har forsøgt at stikke en finger op i skeden på forurettede, mens gerningsmanden har onaneret til sædafgang.

Kategori 2: tilfælde af mere fremskredne forsøg på voldtægt (§ 216, jf. 21, jf. efter omstændighederne tillige §§ 224/225), der eventuelt også har medført andre former for seksuelle krænkelser af forurettede. Det drejer sig f.eks. om tilfælde, hvor gerningsmanden har flået tøjet af forurettede og ved slag i hovedet på forurettede har forsøgt at gennemtvinge et vaginalt eller analt samleje, som imidlertid er mislykket på grund af svigtende rejsning.

Kategori 3: tilfælde af fuldbyrdet voldtægt (§ 216, jf. efter omstændighederne tillige §§ 224/225), der eventuelt også har medført andre former for seksuelle krænkelser af forurettede. Det drejer sig f.eks. om tilfælde, hvor gerningsmanden har flået tøjet af forurettede og ved slag i hovedet på forurettede har gennemtvunget et vaginalt eller analt samleje.

Rigsadvokaten bemærker i tilknytning til valget af kontaktvoldtægt som sammenligningsgrundlag, at der i den forbindelse må tages visse forbehold. Rigsadvokaten peger således på, at denne form for voldtægt ofte forekommer i situationer, hvor den forudgående kontakt kunne være optakten til en seksuel kontakt. Noget sådant vil derimod normalt ikke være tilfældet i sager, hvor den forurettede er et barn, medmindre den pågældende er umiddelbart under den seksuelle lavalder.

Rigsadvokaten peger endvidere på, at der ved at anvende strafniveauet i sager om kontaktvoldtægt som sammenligningsgrundlag ses bort fra, at det er en yderligere strafskærpende faktor, hvis voldtægt begås over for et barn, hvilket ikke afspejles i sagerne om kontaktvoldtægt begået over for voksne.

Herudover peger Rigsadvokaten på, at der ved en sammenligning af nævnte karakter ses bort fra, at der i sager om de mindst intense overgreb mod børn (straffelovens § 222, jf. §§ 224/225) – jf. kategori 1 – ikke har foreligget forsæt til at gennemføre vaginalt eller analt samleje, ligesom der ses bort fra, at en overværdelse af § 222 (jf. også §§ 224/225) ikke forudsætter anvendelse af vold eller trusler herom i modsætning til overtrædelse af § 216.

4.5. På baggrund af redegørelserne fra 2004-2007 om straffene i voldtægtssager efter ændringen i 2002 af straffelovens § 216 konkluderer Rigsadvokaten i notatet, at normalstraffen for sager omfattet af *kategori 1* (de mindre fremskredne voldtægtsforsøg) må antages at ligge i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel, hvor der har været tale om et enkeltstående overgreb.

For så vidt angår sager omfattet af *kategori 2* (de mere fremskredne voldtægtsforsøg) antages normalstraffen at ligge i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel, hvor der har været tale om et enkeltstående overgreb, og 3 års fængsel, hvor der har været tale om flere overgreb.

Endelig antages det, at normalstraffen for kontaktvoldtægt omfattet af *kategori 3* (de fuldbyrdede voldtægter) ligger i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel, hvor der har været tale om et enkeltstående overgreb, og 2 år og 6 måneders fængsel til op mod 4 års fængsel ved flere overgreb begået mod samme forurettede eller over for forskellige forurettede.

De anførte strafniveauer kan sammenfattes således:

	Et overgreb	Flere overgreb	Omfattende overgreb
Kategori 1	1½ år	-	-
Kategori 2	1½-2 år	3 år	-
Kategori 3	1½-2 år	2½-4 år	-

4.6. Rigsadvokaten konkluderer herefter ved en sammenligning af de nævnte strafniveauer for kontaktvoldtægt og seksuelle overgreb mod børn, at forskellen i strafniveauet for sager omfattet af *kategori 1* er markant, hvor der har været tale om et enkeltstående overgreb. Selv når man sammenligner straffene ved flere eller omfattende overgreb mod børn over længere tid efter straffelovens § 222 (jf. §§ 224/225) med et enkelt forsøg på kontaktvoldtægt (hvor gerningsmanden ikke er nået særligt langt i sit forehavende), er der tale om lavere straffe i sagerne om straffelovens § 222 (jf. §§ 224/225).

For så vidt angår sagerne omfattet af *kategori 2* konkluderer Rigsadvokaten, at der ligeledes er forskel i strafniveauet i sager, hvor der har været tale om et enkeltstående eller flere overgreb. Forskellen er dog ikke så markant som i sagerne om de mindst intense overgreb.

Rigsadvokaten konkluderer herudover, at i sagerne omfattet af *kategori 3*, hvor der har været tale om et enkeltstående eller flere overgreb, ligger strafniveauet for fuldbyrdet (vaginalt eller anal) samleje med et barn under 15 år efter straffelovens § 222 under strafniveauet for fuldbyrdet (vaginal eller anal) voldtægt efter straffelovens § 216. Forskellen er dog også på dette punkt mindre markant end i sagerne om de mindst intense overgreb.

Sammenfattende konkluderer Rigsadvokaten, at seksuelle overgreb mod børn under 15 år straffes mildere end voldtægt og anden kønslig omgængelse mod voksne, når de to sagsområder sammenlignes alene ud fra det seksuelle overgrebs karakter.

5. Straffelovrådets overvejelser og anbefalinger

5.1. Bør seksuelle overgreb mod børn under 15 år sidestilles med voldtægt mod voksne?

5.1.1. Som nærmere beskrevet i kommissoriet kan der rejses spørgsmål om, hvorvidt visse sager om seksuelt misbrug af børn i relation til strafudmålingen bør sidestilles med voldtægt. Straffelovrådet er på den baggrund blevet anmodet om at overveje, om der gennem lovgivning kan være anledning til at ændre eller justere strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn, herunder om der i visse sager kan være anledning til yderligere at forhøje strafniveauet ud over den forhøjelse, der er gennemført på baggrund af lovændringen i 2002 af strafferammerne i straffelovens § 222.

Indledningsvis bemærker Straffelovrådet, at voksnes seksuelle misbrug af mindreårige (dvs. børn under 15 år) i form af vaginalt eller anal samleje eller lignende grove former for kønslig omgængelse må anses for at udgøre meget alvorlige overgreb mod børn efter straffelovens § 222. Den alvorlige karakter af sådanne overgreb afspejles i de strafferammer, som fremgår af § 222, hvorefter straffen udgør fængsel indtil 8 år for samleje med barn under 15 år (stk. 1) stigende til fængsel indtil 12 år, hvis barnet er under 12 år, eller hvis gerningsmanden har opnået samlejet ved at anvende tvang eller trusler (stk. 2).

De strafferammer, der fremgår af straffelovens § 222, svarer til strafferammerne efter straffelovens § 216 om voldtægt, som udgør nogle af de alvorligste former for seksuelle overgreb mod voksne. Efter Straffelovrådets opfattelse taler dette sammenfald i strafferammerne for, at der – i hvert fald i et vist omfang – kan være grundlag for nærmere at overveje at sidestille strafværdigheden af samleje med børn under 15 år med strafværdigheden af voldtægt.

5.1.2. Straffelovrådet er i den forbindelse opmærksom på, at en række forhold kan gøre det vanskeligt mere generelt at sidestille sager efter straffelovens § 222 om samleje med børn under 15 år med sager efter straffelovens § 216 om voldtægt (jf. herved også §§ 224/225) i relation til strafud-

målingen, jf. herved Rigsadvokatens bemærkninger i redegørelserne fra 2004-2007 om straffelovens § 222 og i det sammenlignende notat (pkt. 3 og 4 ovenfor).

Som nærmere beskrevet af Rigsadvokaten indgår der i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 meget forskelligartede omstændigheder, der har betydning for strafudmålingen, idet sagerne bl.a. spænder fra anden kønslig omgængelse i kæresteforhold (f.eks. gensidig onani mellem en 14-årig pige og 16-årig dreng) til voksnes længerevarende og meget grove misbrug af små børn. Sagerne er endvidere meget forskellige i forhold til misbrugets karakter og varighed, antallet af overgreb, forurettedes alder, antallet af forurettede, eventuel anvendelse af tvang eller pression samt forholdet mellem tiltalte og forurettede, herunder om der f.eks. består et særligt tillids- eller afhængighedsforhold.

Hertil kommer som anført af Rigsadvokaten, at der ved en sidestilling af sager om overgreb mod børn med sager om voldtægt (mod voksne) ses bort fra, at strafudmålingen i voldtægtssagerne kan være præget af, at gerningsmanden har handlet med forsæt til at gennemføre samleje under anvendelse af vold eller trusler om vold, hvilket normalt ikke gør sig gældende i forhold til sagerne om overgreb mod børn. Samtidig ses der ved en sådan sidestilling af de to sagsområder bort fra, at strafudmålingen i voldtægtssager i nedadgående retning kan være præget af, at der eventuelt har været en forudgående kontakt mellem gerningsmand og forurettede, som kunne være optakten til en (frivillig) seksuel kontakt. Noget sådant vil normalt ikke være tilfældet i sager, hvor den forurettede er et mindre barn.

Herudover kan der i forhold til visse overgreb mod børn kun i mindre grad siges at være tale om krænkelse, som kan sidestilles med overgreb begået ved brug af vold eller trusler om vold. I forhold til sådanne krænkelse (der i Rigsadvokatens notat er henført under kategori 1) kan det således være mindre oplagt at sammenligne strafniveauet med strafniveauet i voldtægtssager. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor krænkelsen består i, at gerningsmanden har fået barnet til kortvarigt at beføle gerningsmandens blottede lem uden forsæt til et videregående seksuelt forhold.

5.1.3. Uanset at de nævnte forhold således generelt gør en sammenligning i relation til strafudmålingen vanskelig, kan der efter Straffelovrådets opfattelse være grundlag for at sammenligne strafudmålingsniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 med strafudmålingsniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 216 (jf. også §§ 224/225) for så vidt angår de tilfælde, hvor der er tale om lige strafværdige krænkelse.

Straffelovrådet finder nærmere, at der ud fra strafværdigheden af de krænkelse, der er omfattet af straffelovens § 222 henholdsvis § 216, kan være grundlag for at sidestille seksuelle overgreb mod mindreårige med voldtægt (mod voksne) i de tilfælde, hvor voksne samleje med børn under 15 år må antages at være opnået ved en udnyttelse af den voksnes fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet, selv om der ikke har været anvendt vold eller tvang. Det bemærkes i den forbindelse, at hvis samlejet er opnået ved vold eller trussel om vold, er der tale om voldtægt, uanset om forholdet citeringsmæssigt alene henføres under straffelovens § 222, stk. 2, og i så fald anses det allerede efter gældende ret som en skærpende omstændighed, at voldtægten er begået mod et barn, jf. Folketings-tidende 2001-02 (2. samling), Tillæg A, side 2929, gengivet ovenfor under pkt. 3.1.

I tilfælde, hvor en voksen opnår samleje med et barn, vil det normalt ikke være nødvendigt for gerningsmanden at anvende tvang eller trusler eller konkret at skræmme barnet til at underkaste sig det seksuelle overgreb. Det er gerningsmandens fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet og eventuelt barnets manglende forståelse af overgrebet, der i sig selv gør det muligt for gerningsmanden at gennemføre de strafbare forhold.

Straffelovrådet finder herefter grundlag for at sidestille udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed som middel til at opnå seksuelt samkvem med en mindreårig med anvendelse af (fysisk) vold, f.eks. i form af fastholdelse, eller trusler om vold som middel til at opnå seksuelt samkvem med en voksen. Den forurettedes unge alder kan således sammen med det forhold, at gerningsmanden har udnyttet sin fysiske og psykiske overlegenhed til at formå barnet til at underkaste sig overgrebet uden at have haft behov for at anvende vold eller trusler om vold, siges at opveje, at der ikke (som i voldtægtssagerne) er anvendt vold eller trusler herom.

Som eksempel på et forhold omfattet af straffelovens § 222, der for så vidt angår strafværdigheden efter Straffelovrådets opfattelse er fuldt ud sammenligneligt med et forhold omfattet af straffelovens § 216, kan nævnes tilfælde, hvor en 50-årig mand ved at udnytte sin fysiske eller psykiske overlegenhed uden brug af vold eller trusler om vold skaffer sig samleje med en 6-årig pige.

I forlængelse af ovenstående finder Straffelovrådet samtidig anledning til at understrege, at langt fra alle sager om henholdsvis straffelovens § 222 og § 216 (jf. også §§ 224/225) lader sig sidestille for så vidt angår strafværdigheden (og dermed i relation til strafudmålingen), idet § 222 også omfatter tilfælde, hvor der ikke kan siges at være brugt nogen form for vold eller tvang eller sket udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed for at skaffe sig samleje (eller anden kønslig omgængelse). Det drejer sig bl.a. om tilfælde af kæreste- eller kærestelignende forhold mellem unge og tilfælde, hvor unge udforsker deres seksualitet, f.eks. hvor en 16-årig ung mand har samleje med sin 14-årige kæreste, der frivilligt er gået med hertil, eller hvor en 17-årig ung mand har gensidig oralsex med en 14-årig kammerat, som selv har taget initiativ til dette.

5.1.4. Samlet set finder Straffelovrådet, at der navnlig vil kunne være grundlag for at sidestille sager om samleje med børn (§ 222) med sager om voldtægt mod voksne (§ 216) (jf. herved også §§ 224/225), når der er tale om overgreb mod børn i alderen op til 10-11 år. I sådanne sager indikerer forurettedes alder således efter Straffelovrådets opfattelse normalt i sig selv, at f.eks. et vaginalt eller analt samleje med et barn i den nævnte aldersgruppe som udgangspunkt må anses for at være opnået gennem udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Det vil i særlig grad gælde, jo yngre barnet er.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil der dog efter omstændighederne også kunne være grundlag for en sådan sidestilling i forhold til overgreb mod børn i alderen 12-14 år. Der kan således tænkes tilfælde, hvor gerningsmanden uden at anvende vold eller trusler om vold har opnået samleje eller anden kønslig omgængelse med et lidt ældre barn ved at udnytte en fysisk eller psykisk overlegenhed. I forhold til overgreb mod børn i denne aldersgruppe vil det imidlertid i højere grad end i forhold til mindre børn bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden kan anses for at have udnyttet en sådan overlegenhed. Det vil i særlig grad gælde i forhold til et barn, der er tæt på 15 år, hvorimod det i mindre grad vil gælde i forhold til et barn, der er 12 år eller lige derover, jf. i øvrigt nærmere nedenfor under pkt. 5.4.

Det er Straffelovrådets grundlæggende opfattelse, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 222 normalt ikke bør være lavere end straffen for overtrædelse af straffelovens § 216 i de tilfælde, hvor de to sagsområder efter det anførte kan sidestilles i relation til strafværdigheden.

5.1.5. Som anført overfor under pkt. 4 har Rigsadvokaten ved en sammenligning af strafniveaue i sager om overtrædelse af henholdsvis straffelovens § 222 og § 216 (jf. også §§ 224/225) fundet det nærliggende at sammenligne sager om overgreb mod børn med sager om den form for voldtægt (og anden kønslig omgængelse), der betegnes kontaktvoldtægt (dvs. voldtægt mv., hvor parterne umiddelbart forinden overgrebet har været sammen på en måde, som kunne være optakten til en seksuel kontakt, eller hvor parterne kender hinanden i forvejen, uanset om selve overgrebet har karakter af et overfald). Rigsadvokaten har i den forbindelse anført, at sager om samleje (og anden kønslig omgængelse) med børn under 15 år i praksis som hovedregel – ligesom sagerne om kontaktvoldtægt – er karakteriseret ved, at der har været kontakt mellem forurettede og gerningsmanden forud for overgrebet. Sagerne er endvidere karakteriseret ved, at samlejet normalt ikke er opnået ved anvendelse af vold eller trusler om vold af den karakter, som er omfattet af straffelovens § 216 om voldtægt.

Som nærmere beskrevet i det følgende kan Straffelovrådet tilslutte sig, at der for så vidt angår strafniveaue i de sager om samleje med børn under 15 år, der kan sidestilles med sager om voldtægt, som anført af Rigsadvokaten bør tages udgangspunkt i et niveau svarende til normalstraffen for kontaktvoldtægt. En sådan sidestilling af samleje med børn under 15 år med voldtægt (af voksne) i relation til strafudmålingen bør imidlertid efter straffelovrådets opfattelse fortsat give mulighed for en betydelig nuancering ved fastsættelse af straffen i det enkelte tilfælde af overtrædelse af straffelovens § 222 (jf. også §§ 224/225) som følge af sagernes meget forskelligartede karakter, jf. i øvrigt nærmere nedenfor under pkt. 5.5.

5.2. Er der efter gældende ret allerede parallelitet i strafudmålingen?

5.2.1. Straffelovrådet har overvejet, om der allerede efter gældende ret er tilstrækkelig parallelitet i strafniveauet i de sager om straffelovens § 216 henholdsvis § 222 (jf. også §§ 224/225), der lader sig sammenligne, jf. ovenfor under pkt. 5.1. Straffelovrådet har i overvejelserne herom taget udgangspunkt i Rigsadvokatens sammenlignende notat og har endvidere navnlig inddraget Højesterets domme af 26. oktober 2006 om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2007, henholdsvis side 244, 254 og 258).

To af højesteretsdommene vedrørte seksuelle overgreb i form af (anale) samlejer med mindreårige drenge i alderen 10-12 år:

U 2007.254 H. Overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 1, jf. § 225, § 232 og § 235, stk. 2, begået af en 50-51-årig mand, der var massivt forstraffet for ligeartet kriminalitet. Tiltalte søgte samvær med unge drenge i seksuel hensigt bl.a. ved at tilbyde kvarterets drenge underholdning i form af kørsel på motocrossmaskine, fisketure, computerspil mv. Tiltalte havde bl.a. et seksuelt forhold til en dreng på 12 år, idet tiltalte i løbet af en periode på et par uger havde analt samleje med drengen i tre tilfælde, i et til to tilfælde suttede og manipulerede drengens lem samt i samme omfang formåede at få drengen til at sutte og manipulere tiltaltes lem. Tiltalte havde endvidere krænket blufærdigheden hos to yngre drenge, idet tiltalte i et tilfælde havde befølt og manipuleret en 11-årig drengs lem, ligesom tiltalte i få tilfælde havde befølt og manipuleret en 10-årig drengs lem. Herudover havde tiltalte været i besiddelse af fem filmklip og 47 billeder med børnepornografi. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 1 år. Ved straffastsættelsen lagde byretten vægt på tiltaltes tidligere domme for sædelighedskriminalitet, at tiltalte havde udnyttet sin overlegenhed over for de forurettede og dissers tillid til ham, de forurettedes unge alder samt overgrebenes omfang, art og stærkt krænkende karakter. Landsretten fandt straffen på 1 års fængsel passende efter forholdenes antal og karakter samt af de af byretten anførte grunde. Højesteret forhøjede straffen til fængsel i 2 år og 9 måneder under hensyn til grovheden og omfanget af de begåede overgreb, tiltaltes mange forstraffe for ligeartet kriminalitet samt på de i øvrigt foreliggende oplysninger om tiltaltes personlige forhold. Endvidere blev det tillagt betydning, at der ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 var tilsigtet en vis skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn efter straffelovens § 222. Straffen blev fastsat som en tillægsstraf, jf. straffelovens § 89, til en tidligere dom på fængsel i 3 måneder for krænkelser af en 13-14-årig drengs blufærdighed, jf. straffelovens § 232 (tiltalte havde under sejlture flere gange befølt drengen i skridtet og på bagdelen inden for tøjet).

U 2007.258 H. Overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 2, jf. § 225, og § 232 begået af en 32-33-årig mand, som seksuelt misbrugte to brødre på henholdsvis 10-11 år og 6 år. Tiltalte havde lært brødrene at kende, fordi deres forældre og tiltalte havde hus i den samme haveforening. Den ældste bror, der opfattede tiltalte som en slags ven, besøgte ofte tiltalte alene, ligesom han med forældrenes samtykke flere gange overnattede hos tiltalte. Den yngste bror overnattede en enkelt gang hos tiltalte. Tiltalte havde i den forbindelse ved 6-8 lejligheder seksuelt samkvem med den ældste dreng, herunder to tilfælde af analt samleje samt gensidig oralsex og onani. Endvidere havde tiltalte krænket den yngste drengs blufærdighed ved befølinger. Byretten, der havde fundet tiltalte skyldig i et lidt videre omfang, fastsatte straffen til fængsel i 2 år. Byretten lagde herved på den ene side vægt på overgrebenes karakter og omfang, på den anden side det oplyste om tiltaltes personlige forhold, herunder at tiltalte ikke tidligere var straffet. Landsretten, der fandt tiltalte skyldig som refereret ovenfor, nedsatte straffen til fængsel i 1 år og 3 måneder. Landsretten lagde herved på den ene side vægt på børnenes unge alder, at tiltalte i gerningsperioden var omkring 33 år gammel, og at der var tale om overgreb mod sårbare børn. På den anden side lagde landsretten vægt på, at tiltalte ikke tidligere var straffet, og at han ikke blev fundet skyldig i det omfang, som der oprindeligt havde været rejst tiltale for. Højesteret forhøjede straffen til fængsel i 1 år og 9 måneder. Højesteret lagde herved vægt på grovheden og omfanget af de begåede overgreb, ligesom det blev tillagt betydning, at der ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 var tilsigtet en vis skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn efter straffelovens § 222. Samtidig lagde Højesteret vægt på oplysningerne om tiltaltes gode personlige forhold, herunder at han var ustraffet.

Bilag til f. t. l. vedr. straffeloven

5.2.2. De nævnte domme er efter Straffelovrådets opfattelse eksempler på tilfælde, hvor gerningsmanden har opnået samleje eller anden kønslig omgængelse (jf. §§ 224/225) ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed uden dog samtidig at anvende vold eller trusler om vold, og hvor strafværdigheden af overgrebet mod barnet er sammenlignelig med strafværdigheden af voldtægt mod en voksen, jf. herved bemærkningerne ovenfor under pkt. 5.1.

Som det fremgår, forhøjede Højesteret i de to sager landsrettens straffe med 1 år og 9 måneder henholdsvis 6 måneder bl.a. under henvisning til, at der ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 var tilsigtet en vis skærpelse af straffen for seksuelle overgreb mod børn efter straffelovens § 222. Dommene må anses som udtryk for, at der i retspraksis er sket en skærpelse af det strafniveau, der var gældende forud for strafskærpelsen i 2002, og der er ikke grundlag for at antage, at det i sig selv gør forskel, om der er tale om homoseksuelle forhold (som i de to nævnte højesteretsdomme) eller heteroseksuelle forhold. Dommene kan formentlig samtidig anses som udtryk for, at der i retspraksis i et vist omfang siden 2002 er sket en tilnærmelse af strafniveauet vedrørende § 222 til strafniveauet vedrørende § 216.

Begge de nævnte højesteretsdomme omhandlede imidlertid to henholdsvis tre tilfælde af analt samleje foruden andre former for kønslig omgængelse. Tiltalte havde endvidere i den ene sag mange forstraffe for ligeartet kriminalitet. Det fremgår ikke af præmisserne, i hvilket omfang disse forhold har haft betydning for strafudmålingen, og Straffelovrådet finder det på den baggrund vanskeligt ud fra de nævnte højesteretsdomme præcist at vurdere, hvad normalstraffen for et enkelt vaginalt eller analt samleje med et barn under 15 år udgør efter gældende udmålingspraksis, herunder om der ved strafudmålingen tages udgangspunkt i normalstraffen for (kontakt-)voldtægt.

Dermed er det samtidig vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang Højesterets seneste domme på området er udtryk for, at der allerede efter gældende udmålingspraksis er parallelitet i strafniveauet imellem de sager om overtrædelse af § 222 og sager om overtrædelse af § 216 (jf. herved også §§ 224/225), som lader sig sammenligne.

5.2.3. På den anførte baggrund finder Straffelovrådet, at der kan være anledning til at sikre en sådan parallelitet i strafudmålingen ved udtrykkeligt at fremhæve i lovgivningen, at det ved fastsættelse af straffen i sager om overgreb mod børn skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har opnået samlejet (eller anden kønslig omgængelse) ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed. En sådan fremhævelse i loven vil også kunne medvirke til at understøtte udviklingen i retspraksis, jf. de ovennævnte højesteretsdomme.

5.3. Model til sikring af parallelitet i strafudmålingen

5.3.1. Straffelovrådet har overvejet, om paralleliteten i strafudmålingen imellem de sager om overtrædelse af § 222 henholdsvis § 216 (jf. herved også §§ 224/225), der lader sig sammenligne, jf. ovenfor under pkt. 5.1, bedst sikres ved at supplere straffelovens generelle bestemmelse om de almindelige strafskærpelsesgrunde, jf. straffelovens § 81, med en yderligere (almindelig) strafskærpelsesgrund, hvorefter det ved straffastsættelsen i sager om seksuelle overgreb mod børn skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har udnyttet sin fysiske eller psykiske overlegenhed til at opnå det seksuelle samkvem med barnet.

Straffelovrådet finder imidlertid, at det ikke vil være naturligt at placere en bestemmelse om strafskærpende omstændigheder, der specifikt tager sigte på (visse) overtrædelser af straffelovens § 222, blandt de almindelige strafskærpelsesgrunde i straffelovens § 81. Bestemmelsen i § 81 gælder som udgangspunkt i forhold til alle straffesager uafhængigt af, hvilken materiel straffebestemmelse der er overtrådt i den konkrete sag. En model med en tilføjelse til § 81 vil efter Straffelovrådets opfattelse ikke udgøre en sigtsmæssig måde til at sikre paralleliteten i strafniveauet imellem de omhandlede sager om overgreb mod børn henholdsvis voldtægt.

Straffelovrådet finder på den baggrund ikke grundlag for at foreslå en tilføjelse som den nævnte til straffelovens § 81.

5.3.2. Det bemærkes, at Straffelovrådet i tilknytning til ovenstående har været opmærksom på straffelovens § 81, nr. 10, hvorefter det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har udnyttet forurettedes værgeløse stilling. Bestem-

melsen tager imidlertid efter forarbejderne næppe sigte på de her omhandlede forhold, og under alle omstændigheder er de tilfælde, hvor en voksen udnytter sin fysiske eller psykiske overlegenhed til at opnå samleje med en mindreårig, ikke begrænset til tilfælde, hvor den mindreårige kan betegnes som værgeløs. Der henvises nærmere til bemærkningerne til lovforslag nr. L 99 (fremsat den 26. november 2003) om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straf), jf. Folketingstidende 2003-04, Tillæg A, side 3364.

5.3.3. Straffelovrådet har endvidere overvejet, om der bør ske en forhøjelse af strafferammen i straffelovens § 222 for at sikre, at det indgår som en skærpende omstændighed ved strafudmålingen, at gerningsmanden har opnået samlejet (jf. også §§ 224/225) ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, hvilket er en af de måder, som lovgivningsmagten tidligere har anvendt, når den har ønsket at skærpe strafniveauet for bestemte lovovertrædelser.

Straffelovrådet finder imidlertid, at den gældende delte strafferamme på henholdsvis fængsel i 8 år (jf. § 222, stk. 1, om børn under 15 år) og fængsel i 12 år (jf. § 222, stk. 2, om børn under 12 år) er fuldt tilstrækkelig, også når hensyn tages til ønskerne om, at anvendelsen af de nævnte udnyttelsesformer skal indgå som en skærpende omstændighed ved strafudmålingen.

Straffelovrådet finder således ikke grundlag for at foreslå en forhøjelse af de gældende strafferammer i straffelovens § 222, der svarer til strafferammerne efter straffelovens § 216.

5.3.4. På den anførte baggrund foreslår Straffelovrådet, at det i tilknytning til selve bestemmelsen om samleje med børn under 15 år (straffelovens § 222) udtrykkeligt angives i loven, at det ved strafudmålingen skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har opnået samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Straffelovrådet finder, at en sådan strafskærpselsesbestemmelse bør kunne finde anvendelse både i de tilfælde, der er omhandlet i straffelovens § 222, stk. 1 (om samleje med barn under 15 år), og i de tilfælde, der er omhandlet i straffelovens § 222, stk. 2, 1. led (om samleje med barn under 12 år). Derimod finder rådet ikke behov for en strafskærpselsesbestemmelse som den foreslåede i forhold til de tilfælde, hvor gerningsmanden har opnået samlejet ved anvendelse af tvang eller trusler, idet en sådan form for udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed fra gerningsmandens side allerede er omfattet af straffelovens § 222, stk. 2, 2. led.

Et forslag til udformning af en strafskærpselsesbestemmelse som den foreslåede er medtaget nedenfor under pkt. 5.6.

5.4. Udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed

5.4.1. Ved vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at skaffe sig samleje (eller anden kønslig omgængelse) med et barn under 15 år – hvorved forholdet efter omstændighederne kan sidestilles med en voldtægt, jf. ovenfor under pkt. 5.1 – bør der efter Straffelovrådets opfattelse navnlig lægges vægt på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede, herunder om forurettede er et mindre barn. Endvidere bør det bl.a. indgå i vurderingen, om forurettede som følge af en særlig familiemæssig eller anden tilknytning til gerningsmanden har haft vanskeligt ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet. Det bør tillige indgå, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativ til overgrebet.

Der vil i den forbindelse efter Straffelovrådets opfattelse navnlig kunne være grundlag for at antage, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed, hvis der er tale om overgreb mod et barn i alderen op til 10-11 år. Som anført ovenfor under pkt. 5.1 indikerer forurettedes alder i sådanne sager således efter Straffelovrådets opfattelse normalt i sig selv, at forsøg på eller fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje (dvs. tilfælde som i Rigsadvokatens notat er henført under kategori 2 og 3) med et barn i den nævnte aldersgruppe som udgangspunkt må anses for at være opnået gennem udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Det vil i særlig grad gælde, jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er.

Efter Straffelovrådets opfattelse vil der som anført sammesteds efter omstændighederne også kunne være grundlag for at anse forsøg på eller fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje med et barn i alderen 12-14 år for opnået ved udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed. I forhold til børn i denne aldersgruppe vil det imidlertid i højere grad end i forhold til mindre børn bero

på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en sådan overlegenhed. Det vil f.eks. kunne tale herimod, at gerningsmanden er relativ ung og uerfaren, mens forurettede er lige under 15 år og eventuelt selv har taget initiativet til den seksuelle handling. Der vil også kunne tænkes tilfælde, hvor gerningsmanden er noget ældre end forurettede, men hvor omstændighederne trods en større aldersforskel taler imod at anse et samleje for opnået ved udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor et barn, der er lige under 15 år, frivilligt opsøger en 40-årig prostitueret og har samleje med vedkommende.

5.4.2. Særligt for så vidt angår de tilfælde af seksuelle overgreb mod et barn under 15 år, hvor der hverken er tale om forsøg eller fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje eller anden kønslig omgængelse af stor lighed med samleje (dvs. tilfælde, der i Rigsadvokatens notat er henført til kategori 1), bemærker Straffelovrådet, at denne kategori spænder vidt. For så vidt angår tilfælde af mindre indgribende karakter grænser overgrebene således til blufærdighedskrænkelser, jf. straffelovens § 232 (f.eks. kortvarig berøring af barnets kønsorganer under fællesbadning), mens overgrebene for så vidt angår tilfælde af mere indgribende karakter grænser til tilfælde, hvor gerningsmanden har forsøgt at skaffe sig samleje, jf. straffelovens § 222, jf. § 21. Ydermere vil det i videre omfang være muligt at begå de omhandlede overgreb, uden at det er nødvendigt for gerningsmanden at udnytte en fysisk eller psykisk overlegenhed.

De nævnte forhold indebærer efter Straffelovrådets opfattelse, at det for så vidt angår tilfældene omfattet af kategori 1 – ligesom i forhold til ovennævnte former for overgreb mod børn i alderen 12-14 år – i vidt omfang må bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed. Det er imidlertid samtidig Straffelovrådets opfattelse, at jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er, desto mere taler for, at overgrebet er opnået ved udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed, jf. også ovenfor.

5.4.3. Straffelovrådet bemærker, at tilfælde, hvor en voksen har opnået et seksuelt samkvem med et barn ved at tilbyde enten penge eller naturalier, ikke i sig selv udelukker en udnyttelse af en (fysisk eller) psykisk overlegenhed. Der henvises i den forbindelse til Højesterets dom af 26. oktober 2006 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2007, side 254), hvor gerningsmanden havde opnået seksuelle ydelser fra drenge ved at tilbyde dem kørsel på en motocrossmaskine mv. Dommen er nærmere omtalt ovenfor under pkt. 5.2.

Ud over sådanne tilfælde vil der efter Straffelovrådets opfattelse efter omstændighederne også kunne være tale om, at gerningsmanden har udnyttet en psykisk overlegenhed ved f.eks.: at opbygge et nært og tillidsfuldt forhold til et mindreårigt barn med henblik på at skabe en let adgang for at kunne lokke/forføre barnet til et seksuelt samkvem. Dette gælder uanset, om der samtidig måtte foreligge forførelse af den karakter, der omfattes af straffelovens § 223, stk. 2.

5.5. Strafniveaet i sager om overgreb mod børn under 15 år

5.5.1. Straffelovrådet har nærmere overvejet, hvordan den foreslåede bestemmelse om straffskærpende omstændigheder bør komme til udtryk ved strafudmålingen. Straffelovrådets overvejelser kan sammenfattes i nedenstående generelle udgangspunkter.

I det følgende behandles under pkt. 5.5.2-5.5.4 de tilfælde af seksuelle overgreb mod børn, der i Rigsadvokatens notat er henført til *kategori 2* og *kategori 3* (dvs. hvor der er tale om forsøg henholdsvis fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje). De tilfælde af seksuelle overgreb mod børn, der i Rigsadvokatens notat er henført til *kategori 1* (dvs. hvor der hverken er tale om forsøg eller fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje), behandles under pkt. 5.5.5.

5.5.2. For så vidt angår tilfælde, hvor forurettede er et mindre barn i alderen op til *10-11 år*, indikerer forurettedes alder som anført ovenfor under pkt. 5.4 normalt, at et fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje må antages som udgangspunkt at være opnået gennem udnyttelse af gerningsmandens fysiske eller psykiske overlegenhed (hvorved overgrebet kan sidestilles med voldtægt, jf. nærmere pkt. 5.1 ovenfor).

I sådanne tilfælde bør straffen efter Straffelovrådets opfattelse fastsættes til et niveau svarende til normalstraffen for fuldbyrdet kontaktvoldtægt (dvs. i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til op mod 2 års fængsel). Er der alene tale om forsøg på sådanne former for overgreb mod børn i alderen op til 10-11 år, bør straffen tilsvarende ligge på niveau med normalstraffen for forsøg på kontaktvoldtægt (dvs. i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel).

5.5.3. Hvis overgrebet er begået over for et noget mindre barn – dvs. i alderen *op til 8-9 år* – vil der efter Straffelovrådets opfattelse normalt være tale om udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed over for et offer, som i særlig grad kan have vanskeligt ved at sige fra over for gerningsmanden. Dette forhold bør efter Straffelovrådets opfattelse føre til, at straffen for et fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje bør ligge noget over ovennævnte niveau.

Straffelovrådet finder, at straffen i sådanne tilfælde, hvor barnet er i alderen op til 8-9 år, som udgangspunkt bør ligge i niveauet 2 år og 6 måneders fængsel. Er der alene tale om forsøg på vaginalt eller analt samleje, bør straffen ligge i niveauet 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel. De angivne strafniveauer svarer til niveauerne for fuldbyrdet overfaldsvoldtægt henholdsvis forsøg herpå, jf. herved ovenfor under pkt. 3.3.1.

5.5.4. Er barnet *12-14 år*, vil alderen som anført ovenfor under pkt. 5.4 normalt ikke i sig selv kunne tages som udtryk for, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå vaginalt eller analt samleje (eller anden kønslig omgængelse). Det vil navnlig gælde tilfælde, hvor aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede er lille.

Hvis det imidlertid efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder kan lægges til grund, at gerningsmanden *har* udnyttet en sådan overlegenhed til at opnå samleje mv. med et barn i alderen 12-14 år, bør straffen efter Straffelovrådets opfattelse også i sådanne tilfælde tage udgangspunkt i niveauet for kontaktvoldtægt.

5.5.5. For så vidt angår de tilfælde af seksuelle overgreb mod børn under 15 år (dvs. uanset barnets alder), der i Rigsadvokatens notat er henført til *kategori 1* (dvs. hvor der hverken er tale om forsøg eller fuldbyrdet vaginalt eller analt samleje), vil det som anført ovenfor under pkt. 5.4 bero på en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder, om gerningsmanden kan antages at have udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed.

Selv i de tilfælde, hvor det kan lægges til grund, at gerningsmanden *har* udnyttet en sådan overlegenhed, bør der efter Straffelovrådets opfattelse fortsat være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling. Straffelovrådet henviser i den forbindelse til, at denne kategori omfatter tilfælde, hvor gerningsmanden ikke har haft forsæt til at gennemføre et samleje i modsætning til de tilfælde af (mindre fremskredne) forsøg på kontaktvoldtægt, som overgrebene er sammenlignet med i Rigsadvokatens notat. Hertil kommer, at overgrebene som anført spænder ganske vidt i intensitet og dermed i strafværdighed.

Hvis de seksuelle overgreb i intensitet er noget lavere end (forsøg på) vaginalt/analt samleje, finder Straffelovrådet således, at der normalt bør udmåles en forholdsmæssig mindre straf end anført ovenfor vedrørende overgreb omfattet af kategori 2 og 3 i Rigsadvokatens notat.

5.5.6. De angivne strafpositioner udgør som anført alene generelle udgangspunkter. Strafudmålingen i sager om straffelovens § 222 (jf. også §§ 224/225) bør således som hidtil – ligesom i voldtægtsagerne – bero på domstolenes konkrete vurdering af sagens samlede omstændigheder, således at de angivne udgangspunkter vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der konkret foreligger skærpene eller formildende omstændigheder.

Det bør bl.a. indgå som en skærpene omstændighed, at overgrebet har været af særlig ydmygende eller nedværdigende karakter, eller at der er tale om gentagne overgreb, herunder over en længere årrække. Det forhold, at et overgreb er begået af flere gerningsmænd i forening, eller at der er tale om et mere systematisk misbrug, bør tillægges en særlig vægt i skærpene retning.

Det bør omvendt indgå som en formildende omstændighed, at gerningsmanden – selv om der måtte foreligge udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, jf. herved bemærkningerne ovenfor under pkt. 5.4 – er relativ ung og uerfaren, mens forurettede er lige under 15 år. Der bør i formildende retning f.eks. også lægges vægt på, at forholdet befinder sig i grænseområdet mellem anden kønslig omgængelse (straffelovens §§ 224/225) og blufærdighedskrænkelse (§ 232).

5.6. Lovudkast

En strafs-kærpelesbestemmelse som foreslået ovenfor under pkt. 5.3 kan udformes som en tilfø-jelse til straffelovens § 222 på følgende måde:

»Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 og 2, 1. led, skal det indgå som en skærpende omstæn-dighed, at gerningsmanden har skaffet sig samleje ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overle-genhed.«

Det bemærkes, at der i straffelovens § 222, stk. 2, er anvendt udtrykket »forskaftet sig samleje«, mens der i straffelovens §§ 217, 218 og 220 er anvendt udtrykket »skaffer sig samleje«. Efter forar-bejderne til de nævnte bestemmelser er der imidlertid ikke grundlag for at antage, at udtrykkene »for-skafte« og »skaffe« har forskellig betydning. På den baggrund foreslår Straffelovrådet, at der i til-knytning til ovennævnte forslag gennemføres en ændring af ordlyden af straffelovens § 222, stk. 2, med henblik på at bringe bestemmelsen i overensstemmelse med ordlyden af §§ 217, 218 og 220.

6. Andre spørgsmål

6.1. Behandlingsdomme mv.

6.1.1. Siden gennemførelsen af lov nr. 274 af 15. april 1997 om ændring af straffeloven, retspleje-loven og lov om udlægning af åndssvageforsorgen og den øvrige særforborg m.v. (Samfundstjeneste og forstærket indsats mod seksualforbrydelser m.v.) har der eksisteret en ordning, hvorefter perso-ner, som ellers ville blive idømt ubetinget fængsel fra 4-6 måneder og op til omkring 1 år og 6 må-neder for visse former for sædelighedskriminalitet, i stedet kan idømmes en *betinget* dom med vilkår om psykiatrisk-sexologisk behandling. Ordningen omfatter bl.a. tilfælde, hvor en person har begået incest (straffelovens § 210), adoptiv- eller stedbarnsincest (straffelovens § 223, stk. 1), samleje med en person, der er indsat eller anbragt i et fængsel mv. (straffelovens § 219), samleje med et barn under 15 år (straffelovens § 222) og grovere former for blufærdighedskrænkelse (straffelovens § 232).

Ordningen omfatter ikke personer, der har begået sædelighedskriminalitet ved vold eller tvang (navnlig straffelovens § 216 og § 217). Personer, som for sådan grov sædelighedskriminalitet er idømt *ubetinget* fængsel på mellem 30 dage og 4 år (5 år i tilfælde af voldtægt), er derimod omfattet af en ordning, hvorefter de pågældende under afsoning af den ubetingede dom kan få udgang til sex-ologisk/psykiatrisk behandling, hvis de findes egnet til og er motiveret for en sådan behandling.

6.1.2. Som nærmere beskrevet ovenfor under pkt. 3.2 tilkendegav et flertal af Retsudvalgets med-lemmer under behandlingen af lovforslag nr. L 118, der lå til grund for strafs-kærpelesen i 2002 (jf. lov nr. 380 af 6. juni 2002), at flertallet gik ud fra, at den foreslåede forhøjelse af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke ville føre til væsentlige begrænsninger i mulighederne for i sædelighedssa-ger at idømme en betinget dom med vilkår om behandling.

6.1.3. Straffelovrådet har nærmere overvejet betydningen af den bestemmelse om strafs-kærpende omstændigheder, der er foreslået ovenfor under pkt. 5, i forhold til de gældende behandlingsordnin-ger. Straffelovrådet finder i den forbindelse anledning til at bemærke, at det ikke med den foreslåede bestemmelse tilsigtes, at der som følge af en forhøjelse af straffen ikke længere skulle være mulighed for at idømme en betinget dom med vilkår om sexologisk/psykiatrisk behandling i tilfælde, hvor der efter gældende ret ville være mulighed herfor. Der er heller ikke tilsigtet en ændring af mulighederne for at opnå udgang til sexologisk/psykiatrisk behandling under afsoning af en ubetinget dom for sæ-delighedskriminalitet.

Straffelovrådet har ikke fundet grundlag for inden for rammerne af kommissoriet og de tidsmæs-sige rammer for rådets arbejde hermed at foretage en nærmere evaluering af de nuværende ordninger med behandlingsdomme mv. med henblik på at foreslå eventuelle ændringer eller justeringer heraf.

6.2. Incest mv.

6.2.1. Sager om overtrædelse af straffelovens § 222 (jf. også §§ 224/225) indebærer efter omstæn-dighederne, at straffelovens § 210 (om bl.a. samleje med en slægtning i nedstigende linje) eller § 223,

stk. 1 (om samleje med en person under 18 år, der er den skyldiges adoptivbarn, stedbarn eller plejebarn mv.), er overtrådt ved samme forhold.

Navnlige tilfælde, der er omfattet af straffelovens § 222, stk. 2 (samleje med barn under 12 år), vil i praksis ofte være begået i familieforhold. Hvis en person ved samme forhold har overtrådt både straffelovens § 210 (eller § 223) og § 222, straffes vedkommende efter begge bestemmelser (sammenstød af straffebud).

6.2.2. Straffelovrådet har ved tidligere lejligheder drøftet sammenhængen mellem straffelovens § 210 og § 223, herunder navnlig spørgsmålet om hel eller delvis afkriminalisering af incest efter straffelovens § 210 og en samtidig udvidelse af anvendelsesområdet for § 223, stk. 1, med henblik på at medtage tilfælde af samleje med slægtninge i nedstigende linje, hvorved et biologisk barn under 18 år blev ligestillet med adoptivbarn mv. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002 om straffastsættelse og strafferammer, hvor Straffelovrådet bl.a. har anført følgende (side 690 ff.):

»3.5.2. ...

...Der er enighed om, at § 210 kunne give anledning til at overveje ændringer i gerningsbeskrivelsen og eventuelt afkriminalisering, såfremt der var lejlighed til at foretage en grundigere kritisk gennemgang af bestemmelsen, herunder dens sammenhæng med forbrydelserne mod kønssædeligheden i straffelovens kapitel 24. Dette har Straffelovrådet ikke haft mulighed for i forbindelse med en gennemgang, der i det væsentlige er begrænset til at angå strafferammerne. ...«

6.2.3. Der er i Straffelovrådet enighed om, at der fortsat er anledning til at overveje sammenhængen mellem straffelovens § 210 og § 223. Disse overvejelser forudsætter imidlertid en grundig og kritisk gennemgang af de nævnte bestemmelser, hvilket ligger uden for rammerne af kommissoriet og de tidsmæssige rammer for rådets arbejde hermed.

6.3. Aldersgrænser

Som nærmere beskrevet ovenfor under pkt. 3.2 sondres i straffelovens § 222 mellem tilfælde af seksuelle overgreb mod børn, der er fyldt 12 år, men under 15 år (stk. 1), og tilfælde af seksuelle overgreb mod børn, der er under 12 år (stk. 2). Aldersgrænsen på 15 år går tilbage til straffeloven af 1930, mens aldersgrænsen på 12 år blev indført ved lov nr. 87 af 15. marts 1939.

Straffelovrådet har tidligere udtalt sig om 15-års-aldersgrænsen i betænkning nr. 747/1975 om strafferetlige aldersgrænser for seksuelle forhold og i betænkning nr. 1099/1987 om strafferammer og prøveløsladelser (side 173), herunder om en eventuel nedsættelse af aldersgrænsen til 14 år. På grund af de tidsmæssige rammer for Straffelovrådets arbejde med kommissoriet har rådet ikke haft mulighed for at genoverveje disse spørgsmål.

Bilag

[Rigsadvokatens notat til Straffelovrådet – udeladt]

Til lovforslag nr. L 186. Skriftlig fremsættelse (9. maj 2008)

Justitsministeren (Lene Espersen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af straffeloven (Strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn)

(Lovforslag nr. L 186).

Formålet med lovforslaget er at sikre, at straffen for sager om samleje (og anden kønslig omgængelse end samleje) med børn under 15 år, når der foreligger en udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed, er på samme niveau som straffen for voldtægt mod voksne, selv om det ikke har været nødvendigt at anvende vold eller trusler om vold for at få barnet til at underkaste sig overgrebet.

Regeringen finder, at voksne personers seksuelle overgreb mod børn er blandt de mest modbydelige forbrydelser. Sådanne overgreb er udtryk for et groft brud på børns tillid til voksne og kan være meget traumatiserende og påvirke det enkelte barn i mange år efter, at overgrebet har fundet sted. Der bør derfor udmåles tilpas strenge straffe for seksuelle overgreb mod børn.

Det er regeringens opfattelse, at der i en række tilfælde er grundlag for med hensyn til strafudmålingen at sidestille seksuelle overgreb mod børn med sager om voldtægt mod voksne. Det drejer sig om situationer, hvor den voksne gerningsmands fysiske eller psykiske overlegenhed i forhold til barnet gør det muligt f.eks. at opnå samleje med barnet, uden at det er nødvendigt for den voksne at anvende vold (f.eks. i form af fastholdelse) eller trusler om vold over for barnet.

I sådanne sager kan den forurettedes unge alder sammen med det forhold, at gerningsmanden

har udnyttet sin fysiske eller psykiske overlegenhed til at formå barnet til at underkaste sig overgrebet, uden at have haft behov for at anvende vold eller trusler om vold, siges at "opveje", at der ikke som i voldtægtssagerne er anvendt vold (herunder fastholdelse) eller trusler om vold. Derfor bør straffen i sådanne sager om samleje med børn ikke være lavere end straffen for en voldtægt mod voksne.

Det foreslås på den baggrund at indsætte en bestemmelse i straffeloven, hvorefter det ved udmåling af straffen for overtrædelse af straffelovens § 222 om samleje med børn under 15 år skal indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af en fysisk eller psykisk overlegenhed. Det foreslås, at bestemmelsen skal gælde tilsvarende ved anden kønslig omgængelse end samleje (§ 222, jf. §§ 224 og 225).

Lovforslaget bygger på Straffelovrådets udtalelse af april 2008 om strafniveauet i sager om seksuelt misbrug af børn.

Der lægges med lovforslaget op til, at straffen for samleje med børn fastsættes med udgangspunkt i strafniveauet for voldtægt mod voksne. Straffen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 15 år i de tilfælde, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse, forudsættes således som udgangspunkt at ligge i niveauet 2 år og 6 måneders fængsel, svarende til normalstraffen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet overfaldsvoldtægt mod en voksen.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings velvillige behandling.